

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Toszku
z dnia 2024 r.

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Gmina Toszek

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031 - Projekt -

Autor opracowania:
Data opracowania: lipiec 2024 r.

Artur Konfederak
tel. 500-486-325
email: akonfi@interia.pl

Spis treści

1. WYKAZ SKRÓTÓW	5
2. WSTĘP	6
2.1 Cel opracowania programu	6
2.2 Metodyka opracowania programu	6
2.3 Podstawa prawna opracowania	7
2.4 Podstawowa charakterystyka Gminy Toszek	7
3. STRESZCZENIE	10
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA	11
4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	11
4.1.1 Klimat	11
4.1.2 Zaopatrzenie w gaz ziemny	12
4.1.3 Zaopatrzenie w ciepło	13
4.1.4 Jakość powietrza atmosferycznego	14
4.1.5 Uchwała antysmogowa	17
4.1.6 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza	18
4.2 Zagrożenie hałasem	19
4.2.1 Hałas z działalności gospodarczej	19
4.2.2 Hałas drogowy	19
4.2.3 Strategiczne mapy hałasu	19
4.2.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem	20
4.3 Pola elektromagnetyczne	21
4.3.1 Infrastruktura elektroenergetyczna	21
4.3.2 Instalacje elektromagnetyczne	21
Źródło: opracowanie własne	21
4.3.3 Monitoring pól elektromagnetycznych	22
4.3.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne	22
4.4 Gospodarka wodami	23
4.4.1 Wody powierzchniowe	23
4.4.2 Wody podziemne	23
4.4.3 Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych	25
4.4.4 Zagrożenia suszą	26
4.4.5 Zagrożenie powodziowe	26
4.4.6 Dyrektywa azotowa – wody wrażliwe i OSN	26
4.4.7 Jakość wód powierzchniowych - Państwowy Monitoring Środowiska	27
4.4.8 Jakość wód podziemnych – Państwowy Monitoring Środowiska	28
4.4.9 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami	28
4.5 Gospodarka wodno – ściekowa	29
4.5.1 Zbiorowe zaopatrzenie w wodę	30
4.5.2 Zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	30
4.5.3 Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków	31
4.5.4 Analizę SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa	31

4.6	Zasoby geologiczne	32
4.6.1	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne	32
4.7	Gleby	33
4.7.1	Rodzaje gleb na terenie Gminy Toszek.....	33
4.7.2	Jakość gleb na terenie Gminy Toszek	34
4.7.3	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby ...	35
4.8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	36
4.8.1	Gospodarowanie odpadami komunalnymi	36
4.8.2	Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.....	39
4.8.3	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	40
4.9	Zasoby przyrodnicze	42
4.9.1	Lasy	42
4.9.2	Korytarze ekologiczne i formy ochrony przyrody	43
4.9.3	Łowiectwo	44
4.9.4	Wędkarstwo.....	44
4.9.5	Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.....	44
4.9.6	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze	45
4.10	Zagrożenia poważnymi awariami.....	46
4.11	Realizacja dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska, istniejące problemy środowiskowe oraz prognoza stanu środowiska	48
5.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	52
5.1	Spójność Programu Ochrony Środowiska z ważniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie ogólnokrajowym	52
	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	55
5.2	Spójność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Województwa Śląskiego	58
5.3	Zgodność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Powiatu Gliwickiego.....	60
5.4	Zgodność z dokumentami strategicznymi Gminy Toszek	61
5.5	Cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska	64
5.5.1	Cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek	65
6	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA	83
7	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY TOSZEK.....	83
7.1	Struktura zarządzania środowiskiem	83
7.1.1	Zasoby finansowe.....	83
7.1.2	Zasoby organizacyjne.....	83
7.1.3	Zasoby infrastrukturalne	84
7.1.4	Podmioty, do których kierowane są obowiązki ustalone w programie.....	84
7.2	Struktura zarządzania programem	84
7.3	Monitoring programu ochrony środowiska	85

8.	SPIS TABEL	86
9.	SPIS RYSUNKÓW	87

1. WYKAZ SKRÓTÓW

Tabela 1. Wykaz skrótów

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
PGO WŚ	Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego
Analiza SWOT	Narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans i zagrożeń
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JCW	Jednolita część wód
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pola elektromagnetyczne
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POKzA	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu
POP	Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
PGWPP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
IK	Instalacja Komunalna
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPOŚ	Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
ZDR	Zakłady Dużego Ryzyka
SODR	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach
ZZR	Zakłady Zwiększonego Ryzyka
OSN	Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego
MPZP	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Zródło: Opracowanie własne

2. WSTĘP

2.1 Cel opracowania programu

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031”, który stanowi kontynuację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2026”.

W związku z upływem okresu obowiązywania poprzedniego „Programu Ochrony Środowiska” zaszła konieczność aktualizacji tego strategicznego dokumentu.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

2.2 Metodyka opracowania programu

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031” opracowany został na podstawie metodyki określonej w publikacji Ministerstwa Klimatu i Środowiska pn. „Wytoczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

i gminnych programów ochrony środowiska”. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Klimatu i Środowiska programy ochrony środowiska powinny cechować się: zwięzłością i prostotą, spójnością z dokumentami strategicznymi i programowymi, konsekwentnym i świadomym stosowaniem terminów, oparciem na wiarygodnych danych, prawidłowym określeniem celów.

Wytyczne Ministerstwa Klimatu i Środowiska opisują również zalecaną strukturę programów ochrony środowiska, obszary interwencji oraz przykładowy katalog wskaźników monitorowania postępów wdrażania POŚ. Opracowanie niniejszego programu poprzedzone zostało pozyskaniem niezbędnych materiałów i informacji. Istniejący stan środowiska opisano na podstawie aktualnie publikowanych i udostępnionych danych przez poszczególne jednostki i podmioty.

2.3 Podstawa prawna opracowania

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych. Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez:

- ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku projektów wojewódzkich programów ochrony środowiska;
- organ wykonawczy województwa – w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska;
- organ wykonawczy powiatu – w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska.

Organ zobowiązany do sporządzenia programu ochrony środowiska zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

Programy ochrony środowiska uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

2.4 Podstawowa charakterystyka Gminy Toszek

Gmina Toszek jest położona na terenie powiatu gliwickiego, w zachodniej części województwa śląskiego przy granicy z województwem opolskim. Jest to gmina miejsko-wiejska, której siedzibą jest miasto Toszek. Graniczy z trzema innymi gminami: od północy z gminą Wielowieś, od południa z gminą Rudziniec, a od wschodu z miastem Pyskowice i gminami Strzelce Opolskie i Ujazd od strony województwa opolskiego. W skład gminy wchodzi miasto Toszek oraz 14 sołectw Boguszyce, Ciochowice, Kotliszowice, Kotulin, Ligota Toszecka, Paczyna, Paczynka, Pawłowice, Pisarzowice, Płużniczka, Pniów, Proboszczowice, Sarnów, Wilkowiczki oraz Osiedle Oracze.

Gmina charakteryzuje się dogodnym położeniem, na które składa się niewielka odległość od głównych aglomeracji Górnego Śląska i Śląska Opolskiego (około 20 km do Gliwic oraz po około 50 km do stolic województw, na styku których znajduje się gmina, tj. do Katowic i Opola). Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 94 relacji GOP – Pyskowice – Opole

oraz droga wojewódzka nr 907 (Wielowieś – Toszek - Niewiesz). Dochodzi do tego łatwy dojazd do autostrady A4, która przebiega tuż przy granicy gminy, a najbliższy zjazd znajduje się ok. 10 km od miasta Toszek.

Przez gminę przebiegają również dwie linie kolejowe:

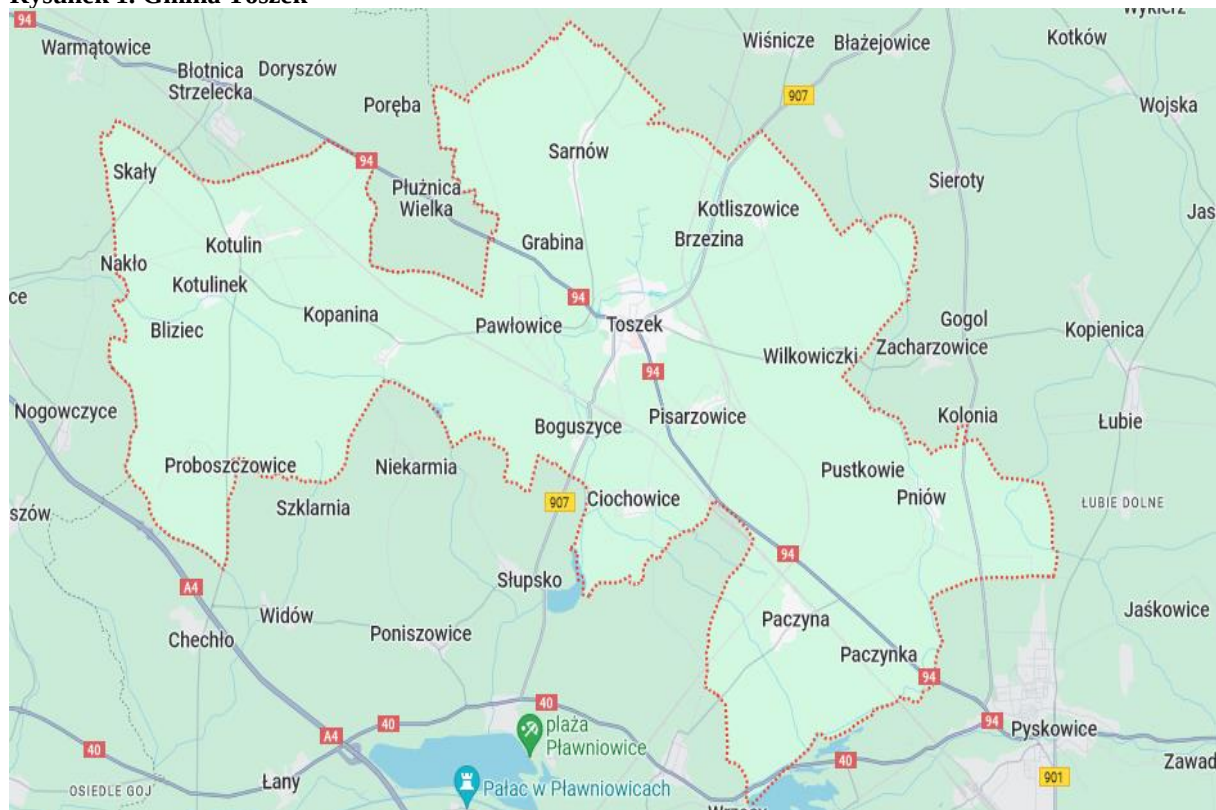
- Nr 132 Bytom – Wrocław Główny (na terenie gminy znajdują się stacje kolejowe Paczyna i Toszek oraz przystanki kolejowe Ligota Toszecka i Kotulin);
- Nr 152 Pyskowitz – Lubliniec (stacje kolejowe Paczyna i Toszek Północ).

Ze względu na malownicze tereny położone na pograniczu Kotliny Raciborskiej i Garbu Tarnogórskiego gmina Toszek stanowi niewątpliwie atrakcję dla osób szukających miejsca na weekendowy wypoczynek. Walory przyrodnicze i turystyczne oraz czyste powietrze pozwalają zarówno na spokojny, jak i aktywny relaks na łonie natury, z dala od zgiełku dużych miast.

Powierzchnia gminy wynosi 9 982 ha (ok. 100 km²), w tym powierzchnia miasta Toszek to 971 ha (ok. 10 km²) a powierzchnia obszarów wiejskich 9 011 ha (ok. 90 km²).

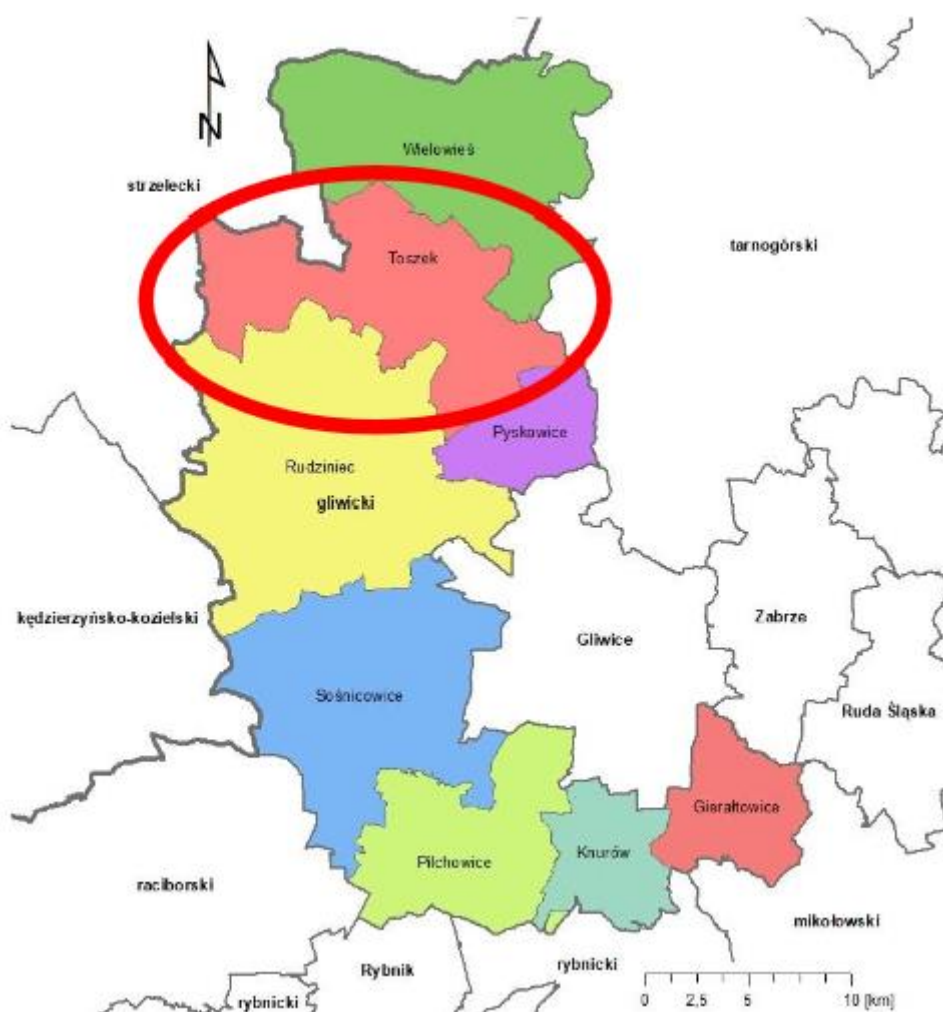
Na tę powierzchnię składają się w szczególności z użytki rolne (ok. 70%) i lasy (ok. 16%).

Rysunek 1. Gmina Toszek

Źródło: <https://www.google.com/maps/@50.5330032,18.7258729,13z?entry=ttu>

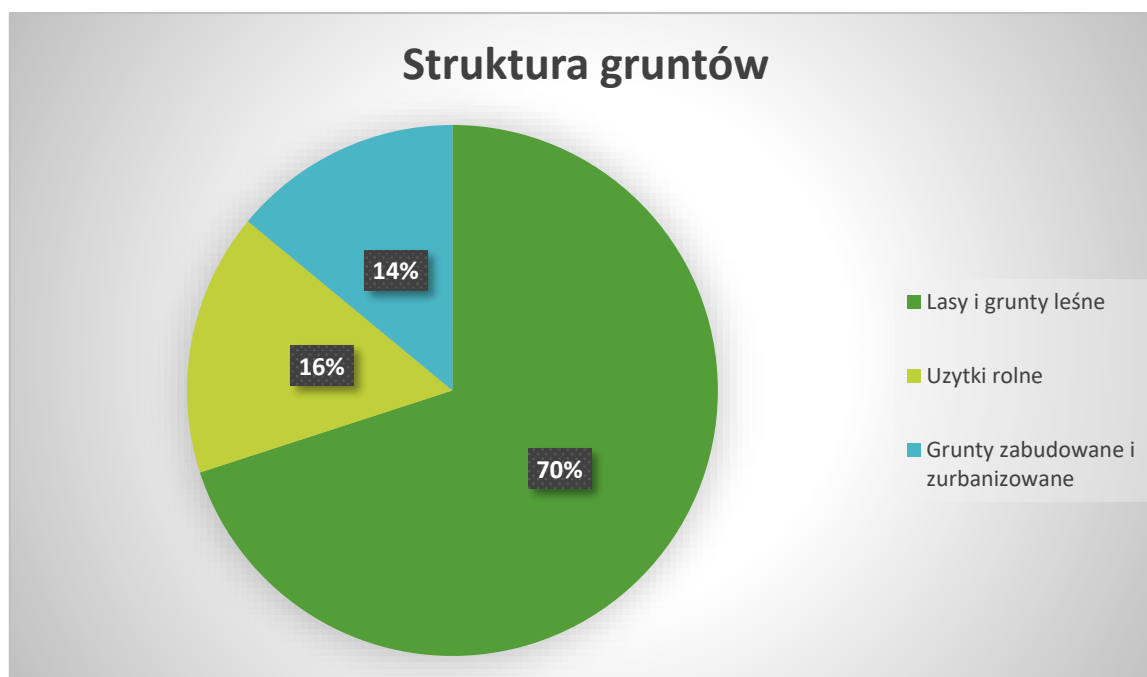
Rysunek 2. Gmina Toszek na tle powiatu gliwickiego

Źródło: www.bip.powiatgliwicki.pl

Powierzchnia gminy wynosi 99,82 km² z czego 16 % stanowią lasy i grunty leśne, 70 % to użytki rolne, zaś 14 % to grunty zabudowane i zurbanizowane. Zdecydowaną większość w gminie stanowią tereny leśne i rolnicze, tereny zurbanizowane zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię. Strukturę wykorzystania terenów przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 3. Struktura gruntów Gminy Toszek

Źródło: opracowanie własne

3. STRESZCZENIE

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031”, który stanowi kontynuację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2020-2023”.

W związku z upływem okresu obowiązywania poprzedniego „Programu Ochrony Środowiska” zaszła konieczność aktualizacji tego strategicznego dokumentu.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Niniejszy program ocenia i analizuje stan środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Toszek w podziale na obszary przyszłej interwencji:

- ochronę klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarkę wodno-ściekową,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarkę odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Na podstawie przeprowadzonego opisu i diagnozy stanu środowiska zidentyfikowano następujące najważniejsze problemy środowiskowe na terenie Gminy Toszek, które wymagają podjęcia działań naprawczych:

- 1) występowanie przekroczeń dopuszczalnych standardów jakości powietrza,
- 2) zła jakość wód powierzchniowych,
- 3) silne zagrożenie obszaru gminy suszą,
- 4) występująca na terenie gminy strefa zagrożenia powodziowego,
- 5) dominujący udział zmieszanych odpadów komunalnych odbieranych z terenu gminy,
- 6) duża ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

W Programie wykazano powiązania przyjętych celów środowiskowych z dokumentami strategicznymi rangi krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej.

Przyjęte do realizacji w ramach POŚ kierunki działań dotyczą: zmniejszenia powierzchniowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenia liniowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenia punktowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego, ograniczenia emisji pól elektromagnetycznych, ograniczenia zasięgu i skutków podtopień oraz suszy, ograniczenia dopływu zanieczyszczeń i poprawy jakości wód, rozbudowy i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ochrony gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, racjonalnej gospodarki odpadami, ochrony obszarów i gatunków cennych pod względem przyrodniczym, ochrony zasobów leśnych i wzrostu lesistości gminy, ochrony walorów przyrodniczych obszarów zurbanizowanych, zmniejszenia zagrożenia oraz minimalizacji skutków wystąpienia poważnej awarii.

W Programie wskazano i opisano również możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska, opisano system zarządzania i monitorowania wdrażania Programu, który opiera się na sporządzaniu raportów z wykonania zaplanowanych zadań (w cyklach 2-letnich) oraz wskazano rozwiązania służące ograniczaniu negatywnego oddziaływania na środowisko zaplanowanych do realizacji inwestycji.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA

4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1 Klimat

Według podziału geomorfologicznego Polski obszar Miasta i Gminy Toszek jest usytuowany w południowo-zachodniej części Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, w obrębie makroregionu Wyżyna Śląska i mezoregionu Chełm (część północno-zachodnia gminy) oraz makroregionu Nizina Śląska i mezoregionu Kotlina Raciborska (część środkowa i południowa gminy).

Pod względem krajobrazowym obszar gminy można scharakteryzować jako równinny. Pod względem geologicznym omawiany obszar położony jest w obrzeżeniu północno – zachodniej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego.

Pod względem klimatologicznym obszar gminy zlokalizowany jest w regionie Śląsko-Krakowskim. Zgodnie z podziałem, wg „Regionów klimatycznych Polski” wg A. Wosia obszar Gminy Toszek położony jest w regionie klimatycznym: Region Dolnośląski Południowy (R – XXV). Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne R. Gumińskiego (1948) analizowany obszar leży w obrębie dzielnicy częstochowsko-kieleckiej.

W gminie średnie miesięczne usłonecznienie rzeczywiste jest najniższe w styczniu i wynosi minimum 40 godzin. Najwyższe usłonecznienie rzeczywiste wynosi ponad 200 godzin.

Ze względu na zmienność średnich przestrzennych temperatur powietrza w ciągu roku w Gminie Toszek można przyjąć, że średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 7°C

(izoterma 8 °C przebiega południkowo na zachód od Gminy Toszek, wzdłuż granicy województw śląskiego i opolskiego).

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, najchłodniejszym styczeń. Opady kształtują się w granicach 600-800 mm rocznie (izohieta 700 mm przebiega wzdłuż wschodniej granicy gminy). Wiatry są słabe (3-4 m/s), głównie z kierunku zachodniego (przeważają kierunki NW i SW).

4.1.2 Zaopatrzenie w gaz ziemny

Ocena pracy istniejącego systemu gazowniczego na terenie) Gminy Toszek oparta została na informacjach uzyskanych od GAZ SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach oraz Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze, który jest zarządcą dystrybucyjnej sieci gazowej na terenie gminy.

Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział Świerklany

Do operatorów w zakresie przesyłu paliw gazowych gazociągami wysokoprężnymi na terenie Gminy Toszek należy GAZ SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach. Oddział w Świerklanach prowadzi działalność na obszarze charakteryzującym się wysokim zurbanizowaniem terenu oraz możliwościami przesyłowymi sieci gazowych. Teren działania obejmuje m.in. województwo śląskie w tym teren Gminy Toszek. Podstawową działalnością Oddziału w Świerklanach jest techniczna obsługa przesyłu gazu – sieci przesyłowej, stacji redukcyjno – pomiarowych i stacji węzłowych; zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego, przygotowanie i nadzór nad inwestycjami i remontami, obsługa klientów w zakresie odczytów i bilansowania gazu, usługi związane ze sprzedażą usług tzw. niekoncesjonowanych.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o. Oddział w Zabrze

Do operatorów w zakresie dystrybucji paliw gazowych gazociągami wysokoprężnymi, średnio i niskoprężnymi na terenie Gminy Toszek należy Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze. Podstawową działalnością Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. jest świadczenie usługi dystrybucji gazu ziemnego. Do zadań spółki należy prowadzenie ruchu sieciowego, konserwacja oraz remonty sieci i urządzeń, dokonywanie pomiarów jakości i ilości transportowanego gazu. W obszarze działalności spółki leży także rozbudowa infrastruktury gazowej oraz wszelkie działania zmierzające w kierunku gazyfikacji gmin.

Wszystkie realizowane zadania oraz współpraca z operatorami innych systemów gazowych przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania systemu dystrybucyjnego i ciągłości świadczonych usług dystrybucji.

Na terenie Gminy Toszek zgazyfikowane jest miasto Toszek oraz częściowo miejscowości: Paczynka, Pisarzowice, Płużniczka, Pniów.

Zgodnie z uzyskanymi danymi przez gestorów energetycznych odnośnie gazu ziemnego, stopień gazyfikacji gminy wynosi ok. 26,23% (na koniec sierpnia 2023 r.).

Na terenie Gminy Toszek rozprowadzany jest gaz ziemny wysokometanowy typu E według grupy PN-C-04753 o cieple spalania 39,5 MJ/m³.

W granicach administracyjnych Gminy Toszek, przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia relacji: Tworóg – Kędzierzyn oraz odgałęzienie Tworóg – Kędzierzyn do SRP I0 Pisarzowice Toszeckie będące w zarządzie Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Oddział Świerklany a także gazociągi wysokiego ciśnienia relacji: Tworóg – Pniów; Pniów - Szobiszowice oraz Zdieszowice – Tworzeń, będące w zarządzie Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze.

Na terenie Gminy Toszek funkcjonuje stacja redukcyjno – pomiarowa II⁰, zlokalizowana w Mieście Toszek przy ul. Górnośląskiej, o przepustowości Q = 1600 Nm³/h. Stan techniczny stacji ocenia się jako dobry.

Rysunek 4. Przebieg gazociągu Kędzierzyn - Koźle – Tworóg

Źródło: www.gaz-system.pl

4.1.3 Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze Gminy Toszek brak jest scentralizowanych systemów ciepłowniczych.

Potrzeby ciepłe odbiorców zaspakajane są przez:

- energię ciepłą z kotłowni lokalnych,
- energię ciepłą z indywidualnych źródeł energii.

Kotłownie lokalne

Kotłownie lokalne to kotłownie zasilające bezpośrednio instalacje c.o. oraz c.w.u. oraz instalacje technologiczne obiektów lub budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz usługowych i przemysłowych. Kotłownie lokalne zasilają przeważnie więcej niż jeden obiekt/budynek. Najczęściej paliwem do wytworzonej energii ciepłej jest węgiel kamienny, gaz ziemny, olej opałowy oraz biomasa w postaci drewna lub jego pochodnych. Do znaczących kotłowni o dużych mocach cieplnych na terenie Gminy Toszek należą kotłownie Spółdzielni Mieszkaniowej „Łabędy”, zlokalizowanej przy ul. Gustawa Morcinka 9 w Toszku oraz Samodzielnego Publicznego ZOZ Szpitala Psychiatrycznego, zlokalizowanej przy ul. Gliwickiej 5 w Toszku a także funkcjonujące kotłownie na potrzeby produkcji ogrodniczej terenie Paczyny.

Indywidualne źródła energii

Potrzeby ciepłe Gminy Toszek zaspakajane są także z indywidualnych źródeł energii, zarówno tych już istniejących budynków mieszkalnych jak i nowo wybudowanych. Przez ogrzewanie indywidualne należy rozumieć zasilanie w ciepło jednego obiektu mieszkalnego

(głównie zabudowa jednorodzinna), poprzez paleniska indywidualne. Odbiorcy indywidualni wykorzystują do ogrzewania obiektów mieszkalnych kotły, głównie w oparciu o węgiel kamienny, a także w mniejszym stopniu w oparciu o biomasę w postaci drewna lub jego pochodnych, gaz ziemny, olej opałowy, gaz płynny oraz energię elektryczną. W ostatnim czasie mieszkańcy Gminy Toszek jako nowe źródło ciepła coraz częściej wybierają pompy ciepła typu powietrze/ woda o podwyższonej klasie energetycznej.

4.1.4 Jakość powietrza atmosferycznego

Ze względu na fakt, że powietrze atmosferyczne ma ogromne znaczenie, należy ono do najważniejszych i najbardziej chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Istnieje wiele regulacji dotyczących jego ochrony przed zanieczyszczeniami. Przepisy te odnoszą się przede wszystkim do kontroli emisji gazów i pyłów. Ustawa Prawo ochrony środowiska to główny akt regulujący prawo w tym zakresie. Określa ona wszelkie sposoby przeciwdziałania zanieczyszczeniom, możliwości ochrony środowiska przyrodniczego, regulacje dotyczące wydawania pozwoleń, opłat i kar administracyjnych za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Działalność antropogeniczna zwykle związana jest z wytwarzaniem odpadów oraz gazów i nieczystości ciekłych. Najpopularniejszy podział na rodzaje emisji wygląda następująco:

- emisja punktowa związana z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych,
- emisja liniowa związana z komunikacją, pochodząca głównie z transportu samochodowego i z lotniczego
- emisja powierzchniowa, czyli niska emisja rozproszona komunalno-bytowa i technologiczna.

Emisja punktowa obejmuje głównie emisję zanieczyszczeń pochodzących z dużych zakładów przemysłowych. Na terenie Gminy Toszek nie znajdują się tego typu zakłady. Emisją liniową określa się zanieczyszczenia ze źródeł komunikacyjnych. Przede wszystkim transport drogowy ma istotny wpływ na stan jakości powietrza. Ciągły wzrost ruchu samochodowego powoduje degradację nawierzchni, co powoduje zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. Dzieje się to pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy od natężenia ruchu na poszczególnych trasach, rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa. Wpływ na poziom zanieczyszczeń mają również takie procesy, jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, nazywane emisją poza spalinową.

Komunikacja drogowa

Przez Gminę Toszek przebiegają dwie drogi krajowe: Nr 94 (Zgorzelec - Legnica - Wrocław - Oława - Brzeg - Opole - Strzelce Opolskie - Toszek - Bytom - Będzin - Olkusz - Kraków), oraz droga Nr 40 (Kędzierzyn-Koźle - Ujazd - Pyskowice). Przez Gminę Toszek przebiegają również drogi: wojewódzka Nr 907 (Niewiesz - Toszek - Wielowieś - Wygoda), wojewódzka Nr 901 (Gliwice-Olesno) oraz drogi powiatowe i gminne. W odległości ok. 8 km od granicy gminy i ok. 10 km na południowy wschód od Miasta Toszek przebiega autostrada A4 gdzie włączenie do ruchu następuje za pomocą węzła autostradowego Łany. W pobliżu gminy biegnie także autostrada A1 oraz znajduje się też Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice.

Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Nr 135 relacji Katowice - Opole - Wrocław, będąca odcinkiem ważnej międzynarodowej linii przewozów kombinowanych CE-30, oraz towarowa linia kolejowa relacji Rybnicki Okręg Węglowy- Porty.

Komunikacja publiczna zbiorowa

Na terenie Gminy Toszek występuje komunikacja zbiorowa realizowana przy pomocy linii autobusowych obsługiwanych przez Zarząd Transportu Metropolitalnego, który został powołany uchwałą przez Zgromadzenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w listopadzie 2017 roku, a 1 stycznia 2019 roku przejął obowiązki trzech poprzednich organizatorów transportu zbiorowego. Połączenie tych systemów komunikacji miejskiej działających na terenie Śląska i Zagłębia w jedno przedsiębiorstwo spowodowało, że pod wieloma względami ZTM jest największym organizatorem transportu w Polsce, obsługującym teren 56 miast i gmin, w tym Gminę Toszek, łącząc najważniejsze ośrodki województwa śląskiego.

Emisję powierzchniową stanowią zanieczyszczenia pochodzące z sektora bytowego. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma przede wszystkim rodzaj spalanej paliwa, stosowanego w lokalnych kotłowniach i paleniskach domowych.

Stan powietrza

Stan jakości powietrza w województwie śląskim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego.

Województwo zostało podzielone na strefy oceny jakości powietrza.

Oceny wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref. Strefy te zostały wymienione poniżej:

- aglomeracja górnośląska – kod strefy PL2401 – obejmuje 14 miast na prawach powiatu: Katowice, Sosnowiec, Jaworzno, Bytom, Zabrze, Ruda Śląska, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Mysłowice, Świętochłowice, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Gliwice, spośród tych miast w dziewięciu mieszka ponad 100 tys. mieszkańców;
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska – kod strefy PL2402 – obejmuje 3 miasta na prawach powiatu: Rybnik, Żory, Jastrzębie Zdrój,
- miasto Bielsko-Biała – kod strefy PL2403,
- miasto Częstochowa – kod strefy PL2404 - strefa miejska powyżej 100 tysięcy mieszkańców;
- strefa śląska – kod strefy PL2405 – pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców, obejmuje 17 powiatów ziemskich: bielski, cieszyński, żywiecki, bieruńsko -lędziński, pszczyński, częstochowski, kłobucki, myszkowski, lubliniecki, gliwicki, mikołowski, raciborski, rybnicki, wodzisławski, tarnogórski, będziński, zawierciański.

Ocena jakości powietrza w województwie śląskim za 2023 rok wykazała nieco gorszą jakość powietrza niż w roku 2022, ale zaznaczyć należy, iż sezon grzewczy w 2022 roku był wyjątkowo ciepły. W okresie styczeń – marzec 2023 było o wiele chłodniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, co przełożyło się na znacznie wyższe stężenia zanieczyszczeń. Pomimo tego, w 2023 roku stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM10

na żadnej stacji nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego, jednak wzrosła częstość przekraczania stężeń 24-godzinnych $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i kształtowała się w przedziale od 9 do 87 dni. Przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego 35 dni dla pyłu zawieszonego PM₁₀ wystąpiło na stacjach w każdej z 5 stref. W 2022 roku wystąpiły 42 dni, podczas których w różnych częściach województwa śląskiego przekroczony został poziom informowania wynoszący $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wśród tych dni było 9 dni, podczas których na części obszaru województwa śląskiego wystąpiły przekroczenia poziomu alarmowego wynoszącego 150 - 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2021 roku poziom informowania przekroczony był przez 51 dni, w tym było 20 dni z wystąpieniem poziomu alarmowego.

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach zlokalizowane najbliżej Gminy Toszek:

- Gliwice ul. Mewy 34,
- Knurów ul. Jedności Narodowej 5,
- Tarnowskie Góry ul. Litewska,
- Zabrze ul. Marii Skłodowskiej – Curie 34,

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez firmę AIRLY zlokalizowane na terenie Gminy Toszek:

- Toszek ul. Dworcowa 27,
- Świbie ul. Główna,
- Wielowieś ul. Główna,
- Pyskowice Plac Józefa Piłsudskiego,

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez firmę SYNGEOS zlokalizowane najbliżej Gminy Toszek:

- Toszek, ul. Wilkowicka 2
- Płużnica Wielka, ul. Strzelecka 9A,
- Poniszowice ul. Gliwicka 32,
- Błotnica Strzelecka ul. Toszecka 19,
- Warmątowice ul. Błotnicka 6.

Zgodnie z aktualną „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2023” na terenie Gminy Toszek nie wyznaczono obszaru przekroczeń poziomu celów długoterminowych dla strefy śląskiej, ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza nadano kod Programu: PL24PM10aPM2.5aBaPaNO2aO38_2018. Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego (dalej POP lub Program) został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w województwie śląskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych (dalej PDK lub Plan).

Rysunek 5. Podział województwa śląskiego na strefy

Źródło: Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego

4.1.5 Uchwała antysmogowa

W dniu 7 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął uchwałę nr V/36/1/2017 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zwaną „uchwałą antysmogową”.

Uchwała zaczęła obowiązywać od 1 września 2017 r. Do jej zapisów muszą dostosować się wszyscy mieszkańcy województwa śląskiego.

Od 1 września 2017 roku uchwała antysmogowa wprowadziła zakaz spalania:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %,
- 4) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20 %.

Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej instalacje niespełniające wymagań, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku powinny zostać wymienione. Podmioty posiadające instalacje dostarczające ciepło do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) powinny rozpocząć klasyfikację od sprawdzenia wieku kotła na dzień 1.09.2017 r., a następnie na podstawie obliczonego wieku sklasyfikować piec do odpowiedniej grupy wiekowej.

Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej dla tego typu instalacji istnieją 4 terminy wymiany:

- wymiana do 31.12.2021 r. gdy wiek kotła jest powyżej 10 lat (2006 r. i starsze) oraz dla instalacji bez tabliczek znamionowych,
- wymiana do 31.12.2023 r. gdy wiek kotła jest w przedziale od 5 do 10 lat (od 2007 r. do 2012 r.),

- wymiana do 31.12.2025 r. gdy wiek kotła jest poniżej 5 lat (od 2013 r. do 31.08.2017r.),
- wymiana do 31.12.2027 r. gdy kocioł jest Klasy 3 lub 4 wg. Normy PN-EN 303-5:2012.

Podmioty posiadające instalacje wydzielające ciepło lub wydzielające ciepło i przenoszące je do innego nośnika (tzw. miejscowy ogrzewacz powietrza np.: kominek, piec) powinny wymienić instalacje na spełniającą wymagania Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24.04.2015. do 31.12.2022 r., chyba, że instalacja osiąga sprawność cieplną min 80 % lub jest wyposażona w urządzenie do redukcji emisji pyłu.

4.1.6 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza

Tabela 2. Analiza SWOT w obszarze ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

Mocne strony	Słabe strony
- warunki klimatyczne sprzyjające rozwojowi odnawialnych źródeł energii, - opracowanie i wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, - brak zakładów przemysłowych produkujących duże i szkodliwe substancje zanieczyszczające powietrze, - sukcesywne prowadzenie prac termomodernizacyjnych, zarówno przez osoby fizyczne, podmioty publiczne, jak i prywatne.	- położenie Gminy w strefie śląskiej, dla której odnotowano przekroczony poziom benzo(a)pirenu, pyłu PM10, oraz pyłu PM2,5 w powietrzu, - duża ilość indywidualnych źródeł ciepła, wykorzystujących w celach grzewczych paliwa stałe o niekorzystnych parametrach, - brak dostępu do sieci ciepłowniczej, - niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii niskoemisyjnych, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - możliwość uzyskania dofinansowania na realizację inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających emisję zanieczyszczeń, - obowiązywanie na terenie województwa „uchwały antysmogowej”, - ocieplający się klimat powodujący mniejsze zużycie paliw na cele grzewcze.	- wysoki koszt inwestycji odnawialnych źródeł energii i budownictwa energooszczędnego, - znacznie niższa cena węgla kamiennego w porównaniu do innych mniej emisyjnych paliw – tj. oleju opałowego, gazu LPG, energii elektrycznej, gaz ziemnego, - zjawisko spalania odpadów w indywidualnych kotłowniach przez mieszkańców, - napływ zanieczyszczeń powietrza spoza gminy.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

Adaptacja do zmian klimatu	- Rozwój energetyki rozproszonej (prosumenckiej - jest to model funkcjonowania rynku energetycznego. W modelu klasycznym, scentralizowanym mamy kilka lub kilkanaście dużych lub bardzo dużych źródeł energii, która, aby mogli z niej skorzystać odbiorcy jest następnie transportowana na duże odległości przez sieci przesyłowe i dystrybucyjne) zwiększającej niezależność energetyczną obszaru.
-----------------------------------	---

	- Budowa nowych instalacji OZE (również innych niż prosumenckie). -Termomodernizacja budynków oraz budownictwo energooszczędne. - Stosowanie systemów odzysku ciepła.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Niewłaściwa eksploatacja kotłowni lokalnych. - Przebieg gazociągów wysokiego ciśnienia przez obszar gminy (możliwość rozszczelnienia i wybuchu).
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu OZE, termomodernizacji, budownictwa energooszczędnego oraz niskoemisyjnych źródeł grzewczych i paliw oraz zakazu i szkodliwości spalania odpadów w gospodarstwach domowych.
Monitoring środowiska	- Dalsze opracowywanie rocznych ocen jakości powietrza przez GIOŚ. - Rozwój systemów prognozowania zagrożeń oraz monitorowanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń klimatycznych (IMGW).

Źródło: Opracowanie własne

4.2 Zagrożenie hałasem

4.2.1 Hałas z działalności gospodarczej

Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Gliwicach dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Toszek Starosta Gliwicki nie wydawał decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu (decyzja taka wydawana jest w sytuacji, gdy poza terenem zakładu w wyniku prowadzonej działalności przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu).

4.2.2 Hałas drogowy

Największa uciążliwość hałasu obserwowana jest na obszarach położonych wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Należy się spodziewać, że w najbliższych latach natężenie ruchu kołowego będzie wzrastać, co przyczyni się do zwiększenia natężenia hałasu w sąsiedztwie tych szlaków.

Hałas dokuczliwy jest też dla wszelkich zabudowań usytuowanych przy szlakach komunikacyjnych i osób w nich mieszkających. Uciążliwość hałasu może być pośrednio zmniejszana poprzez realizację inwestycji z zakresu przebudowy czy modernizacji dróg, a także poprzez tworzenie wzdłuż tras o wysokim natężeniu ruchu pasów zieleni izolacyjnej.

Głównym źródłem hałasu komunikacyjnego w Gminie Toszek jest droga krajowa nr 94 i nr 40, drogi wojewódzkie nr 901 i 907, drogi powiatowe nr 2912 S, 2949 S, 2950 S, 2989 S, 2913 S, 2947 S, 2918 S, 2948 S, 2960 S, 2946 S, 2970 S, 2971 S, 2973 S, 2964 S, 2972 S.

Na terenie Gminy Toszek nie były prowadzone w ostatnich latach badania hałasu drogowego.

4.2.3 Strategiczne mapy hałasu

Do dnia 30 czerwca 2022 r., a następnie co 5 lat Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem oraz Prezydent miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy sporządza

strategiczne mapy hałasu i przekazuje je Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska oraz właściwemu marszałkowi województwa. Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska wraz ze strategicznymi mapami hałasu przekazuje się zaktualizowane dane identyfikujące oraz dane ze strategicznych map hałasu, w postaci arkuszy kalkulacyjnych i zbiorów danych przestrzennych, za pomocą elektronicznego formularza udostępnionego w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Mapy należy wykonać w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego, w którym należy ją sporządzić. Zgodnie z treścią rozporządzenia z dnia 1 lipca 2021 r. zarządcy głównych dróg i linii kolejowych mają obowiązek wykonać strategiczne mapy hałasu poza terenem miast > 100 000 tys. mieszkańców. Dla obiektów zlokalizowanych na granicy miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy strategiczne mapy hałasu sporządzają prezydenci miast.

4.2.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem

Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze zagrożenia hałasem

Mocne strony	Słabe strony
- brak zakładów przemysłowych przekraczających dopuszczalne normy emisji hałasu.	- brak stałej kontroli natężenia hałasu komunikacyjnego.
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii niskoemisyjnych – samochody elektryczne i hybrydowe, - promowanie elektromobilności, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - zaostrożenie przepisów dotyczących kontroli stanu technicznego pojazdów.	- wysokie koszty realizacji inwestycji z zakresu modernizacji/ przebudowy nawierzchni dróg oraz budowy infrastruktury rowerowej, - korzystanie z samochodu jako najbardziej komfortowego i praktycznego środka transportu, - rozwój zabudowy wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem

Adaptacja do zmian klimatu	- Zwrócenie szczególnej uwagi w procesie przebudowy i modernizacji dróg na zapewnienie właściwego odwodnienia drogi (istotne ze względu na coraz częstsze występowanie burz oraz deszczy nawalnych). - Korzystanie z nisko/zeroemisyjnych środków transportu: samochody elektryczne, rower, komunikacja zbiorowa.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Wzrost natężenia ruchu pojazdów
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu promocji transportu zbiorowego i rowerowego, pojazdów niskoemisyjnych (hybrydowych, elektrycznych) oraz szkodliwości hałasu.
Monitoring środowiska	- Działalność inspekcyjna/kontrolna WIOŚ. - Prowadzenie pomiarów natężenia hałasu drogowego przez GIOŚ. - Sporządzanie map akustycznych przez zarządców dróg.

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Pola elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne stanowi nieodłączny element środowiska, a jego źródła wytwarzania mogą być naturalne bądź sztuczne. Promieniowanie elektromagnetyczne powstające na skutek działalności człowieka, poprzez nieustający rozwój technologiczny, występuje wszędzie tam, gdzie następuje przepływ prądu elektrycznego.

Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłami pól elektromagnetycznych, które mają istotny wpływ na ogólny poziom pól w środowisku są linie elektroenergetyczne oraz instalacje radiokomunikacyjne, takie jak stacje bazowe telefonii komórkowej oraz stacje radiowe i telewizyjne.

4.3.1 Infrastruktura elektroenergetyczna

Gmina Toszek zasilane są energią elektryczną z systemu krajowego przez najbliższe położone elektrownie poprzez sieć elektroenergetyczną WN 110 kV oraz znajdujące się na obszarze miast Gliwice i Pyskowice Główne Punkty Zasilania. Bezpośrednim dostawcą energii elektrycznej dla odbiorców na terenie gminy jest TAURON Dystrybucja S.A., który zarządza i eksploatuje sieć średniego i niskiego napięcia. Sieć średniego napięcia 20 kV i niskiego napięcia wykonana jest na obszarach intensywnej zabudowy miasta Toszek jako sieć kablowa, na terenach peryferyjnych miasta i w pozostałych miejscowościach w gminie prowadzona jest napowietrznie.

Przez obszar gminy przebiegają linie WN:

- 400 kV relacji Wielopole – Rokietnica – Joachimów,
- 200 kV relacji Łagisza – Blachownia

Obecność linii energetycznych może mieć wpływ na zwiększenie emisji promieniowania elektromagnetycznego. W Gminie Toszek występują linie wysokiego napięcia, które w największym stopniu mają wpływ na to promieniowanie.

Gmina Toszek jest zasilana w energię elektryczną, poprzez sieć i główne punkty zasilania, stanowiące własność TAURON Dystrybucja S.A.. Jak wynika z informacji podanych przez dostawcę na terenie gminy nie ma żadnego źródła odnawialnej energii do wytwarzania energii elektrycznej (ogniwa fotowoltaiczne), która byłaby sprzedawana komercyjnie.

4.3.2 Instalacje elektromagnetyczne

W ostatnich latach rozwinęły się również nowe technologie, które emitują pola elektromagnetyczne do środowiska. Są to m.in. urządzenia Wi-Fi, umożliwiające dostęp do sieci internetowej. Warto wspomnieć o planach budowy sieci 5G w Polsce. Główną korzyścią korzystania z sieci 5 generacji jest znaczne zwiększenie szybkości przesyłania danych. Możliwości stwarzane przez sieć 5G związane są jednak z zagrożeniami wynikającymi z większym wystawieniem społeczeństwa na działanie pola elektromagnetycznego.

Tabela 6. Wykaz instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Toszek.

Lp.	Rodzaj instalacji	Operator	Adres
1	Stacja bazowa telefonii komórkowej	P4 sp. z o.o.	Skały, Kotulin
2	Stacja bazowa telefonii komórkowej	P4 sp. z o.o., T-Mobile Polkomtel, Orange	ul. Gliwicka, Toszek

Źródło: opracowanie własne

4.3.3 Monitoring pól elektromagnetycznych

Pomiary monitoringowe pól elektromagnetycznych prowadzone są w cyklu trzyletnim, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Według informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2020-2023 nie prowadzono pomiarów poziomów PEM na terenie Gminy Toszek. W roku 2018, podobnie jak w latach poprzednich, w trakcie badań na obszarze Śląska w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń poziomów PEM.

4.3.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne

Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego

Mocne strony	Słabe strony
- mała koncentracja bazowych stacji telefonicznych,	- brak punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych na badanym obszarze, - obecność linii energetycznych niskiego, średniego i wysokiego napięcia
Szanse	Zagrożenia
- prowadzenie polityki przestrzennej uwzględniającej ochronę przed PEM, - modernizacja sieci energetycznych przez operatora, - regulacje prawne dotyczące dopuszczalnych poziomów PEM	- rozbudowa infrastruktury technicznej emitującej promieniowanie elektromagnetyczne wzdłuż szlaków komunikacyjnych, - rozpowszechnienie i rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących PEM.

Zródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne

Adaptacja do zmian klimatu	- Wymiana napowietrznych linii elektroenergetycznych na kablowe w celu eliminacji ich uszkodzenia wskutek występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (burz, gwałtownych wiatrów, nawałnych deszczów).
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z możliwością wystąpienia awarii infrastruktury elektroenergetycznej.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu oddziaływania PEM oraz obowiązujących norm i przepisów.
Monitoring środowiska	- Kontynuacja pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego przez GIOŚ w ramach PMŚ. - Działalność kontrolna WIOŚ.

Zródło: Opracowanie własne

4.4 Gospodarka wodami

Podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) jest jednolita część wód (JCW). Prawo wodne dzieli jednolite części wód na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolite części wód podziemnych (JCWPd).

4.4.1 Wody powierzchniowe

Podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną na terenie Gminy Toszek jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach. Nadzór wodny sprawuje nad tym rejonem NW Gliwice, a zarząd pełni Zarząd Zlewni Wód Polskich w Gliwicach.

Obszar Gminy Toszek należy do zlewni Górnej Odry.

Przez obszar Gminy Toszek przepływają takie ciek wodne jak:

Potok Toszecki, który uchodzi do zbiornika Pławniowice, którego jest dopływem III rzędu, jest prawostronnym dopływem Kłodnicy. Potok Toszecki jest częścią zlewni zbiornika Pławniowice, na której powierzchni dominuje funkcja rolno-przemysłowa. Potok Toszecki jest najdłuższym ciekim całej zlewni (18,7 km). Początek Potoku Toszeckiego ma miejsce powyżej wsi Sarnów w północno-wschodniej części zlewni zbiornika. Jednym z dopływów Potoku Toszeckiego jest Potok Ligocki. Potok Toszecki kończy swój bieg wpływając do zbiornika Pławniowice, który położony jest poza granicami Gminy. Aktualny stan JCWP jest określany jako zły, jednak stan ekologiczny i chemiczny jest określany jako dobry;

Potok Pniowski, który uchodzi do Kanału Gliwickiego (III rzędu);

Potok Ligocki, który uchodzi do Potoku Toszeckiego (IV rzędu), pełni również funkcję odwadniania pól uprawnych. Na wysokości wsi Kotulin Potok Ligocki łączy się z rowem prowadzącym wody opadowe;

Potok Chechelski, który uchodzi do Dziedzinki (IV rzędu).

Na terenie Gminy Toszek zlokalizowane są niewielkie zbiorniki wód powierzchniowych - stojących. Z racji ich wielkości nazywane stawami. Na południu Gmina Toszek graniczy ze Zbiornikiem Słupsko w Gminie Rudziniec, który jest zbiornikiem zaporowym na Potoku Toszeckim oraz Dzierżno Małe w Gminie Pyskowice, który jest zbiornikiem poeksploatacyjnym.

Na terenie gminy Toszek wyróżnią się dwie zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Toszecki Potok od źródeł do zbiornika Pławniowice RW60000911687,
- Drama od zbiornika Dzierżno Małe do ujścia RW60000611669.

4.4.2 Wody podziemne

Jednym z ważniejszych zadań polityki państwa jest ochrona wód podziemnych przed ich degradacją, dlatego już na poziomie samorządu gminnego zapobieganie zanieczyszczeniom tych wód stanowi ważny priorytet.

Poziom wodonośny zbiornika jest zasilany bezpośrednio opadami na wychodniach, oraz pośrednio poprzez przesączanie z innych warstw. Zbiornik w wysokim stopniu jest zagrożony przesiąkaniem zanieczyszczeń z powierzchni.

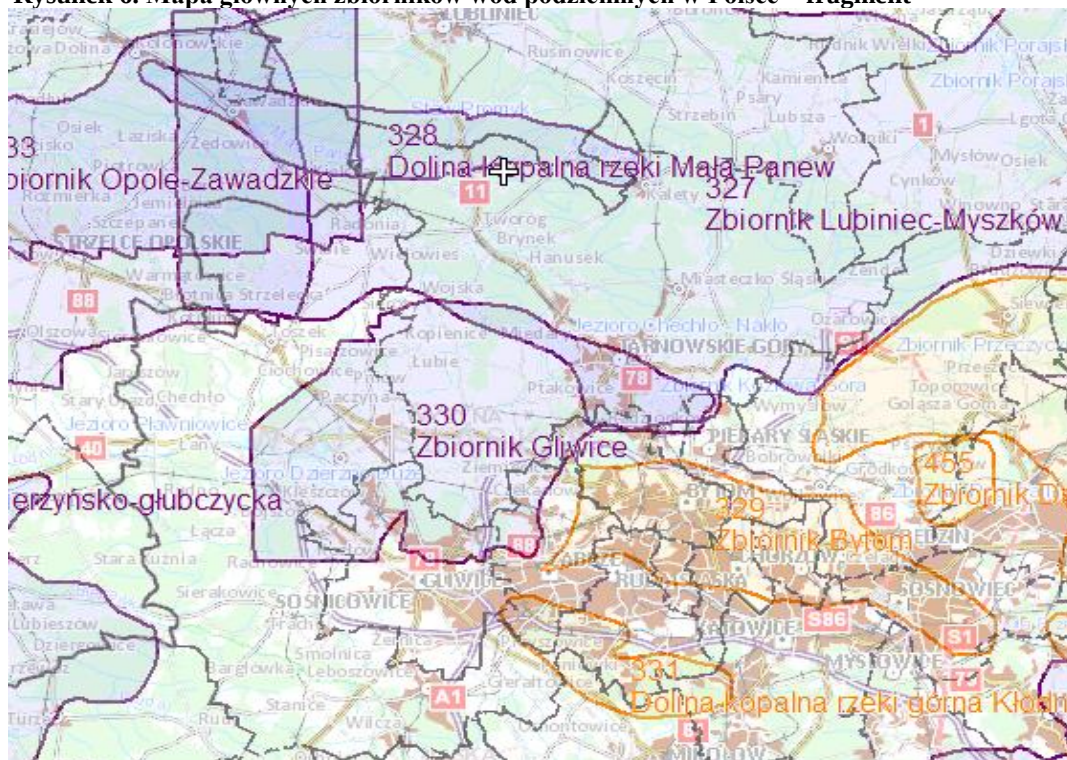
Obszar Gminy Toszek zlokalizowany jest w regionie śląsko-krakowskim wód podziemnych, w subregionie triasu śląskiego oraz jurajskiego. Według podziału na Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd), obszar Gminy znajduje się w trzech jednostkach: północna część Gminy należy do jednostki nr 327, część południowo-wschodnia należy do jednostki nr 330, a część północno-zachodnia należy do jednostki nr 335. W związku

z urozmaiconą rzeźbą terenu oraz budową geologiczną Gmina Toszek posiada zróżnicowane warunki hydrogeologiczne. Na jej obszarze występują cztery piętra wodonośne o charakterze użytkowym: czwartorzędowe, neogeńskie, triasowe i karbońskie.

Trzy główne zbiorniki wód podziemnych na terenie Gminy Toszek:

- **GZWP nr 327, Zbiornik Lubliniec-Myszków**, znajduje się w części północnej Gminy, a swoim zasięgiem obejmuje wychodnie utworów triasowych (trias środkowy i dolny), które stanowią północny fragment Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Zbiornik ten ma charakter szczelinowo-krasowy i charakteryzuje się modulem zasobów dyspozycyjnych (odnawialnych) na poziomie ok. 1,2–1,6 l/s·km² (4,4–5,7 m³/h·km²). Powierzchnia całego GZWP nr 327 wynosi ok. 2111 km². Pod względem jakościowym są to wody typu HCO₃-SO₄-Ca-Mg, należące do II i III klasy czystości.
- **GZWP nr 330, Zbiornik Gliwice**, znajduje się w części południowo-wschodniej Gminy, jest to zbiornik prowadzący wody triasowego piętra wodonośnego II klasy czystości, typu HCO₃-SO₄-Ca-Mg. Kolektorem wód są w nim wapienie, wapienie zdolomityzowane, dolomity z przewarstwieniami margli. Średnie głębokości ujęć mają około 120 m. Zbiornik ten ma charakter szczelinowo-krasowy. Jego zasilanie następuje bezpośrednio opadami oraz pośrednio poprzez przesączenia z innych warstw np. czwartorzędowych.
- **GZWP nr 333, Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie**, znajduje się w części północno-zachodniej Gminy. Jest to zbiornik o charakterze szczelinowym i szczelinowo-porowym utworzony w utworach triasu dolnego (pstrygo piaskowca), prowadzący wody I i II klasy czystości. Na terenie gminy Toszek nie występują ujęcia wód podziemnych dla których wydzielono by strefy ochronne, brak jest również stref ochrony bezpośredniej lub pośredniej tego typu ujęć.

Rysunek 6. Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment

Źródło: www.wody.gov.pl

4.4.3 Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych powodowane jest głównie przez działalność antropogeniczną na terenie zlewni, głównie rolnictwo. Do głównych zagrożeń zasobów i jakości wód na terenie Gminy Toszek należy zaliczyć:

- emisję ścieków komunalnych;
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych;
- spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych.

Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich. W takiej sytuacji, mieszkańcy obszarów nieskanalizowanych korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamba), opróżnianych przez wyspecjalizowane firmy.

Korzystanie z nieszczelnego szamba grozi skażeniem bakteriologicznym gleby oraz wody wokół posesji, a zanieczyszczenia chemiczne są wchłaniane przez rośliny, w tym warzywa i zboża. Szkodliwe związki chemiczne rozprzestrzeniają się także na większe odległości, skażając wody podziemne.

Ponadto zagrożeniem może być również eksploatacja przydomowych oczyszczalni ścieków, z których niedostatecznie oczyszczone ścieki bytowe mogą bez kontroli być wprowadzane do gruntu, zanieczyszczając wody podziemne.

Kolejnym zagrożeniem czystości wód są spływy powierzchniowe zanieczyszczeń, obciążone głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego.

Zjawisko to jest potęgowane przez niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwe wykonywanie zabiegów agrotechnicznych.

W przypadku nadmiernego, długotrwałego spływu składników biogenych do wód, dochodzi do ich przeżyźnienia. Proces ten, zwany eutrofizacją prowadzi do szeregu konsekwencji tj. powstawania zakwitów (gwałtowny rozwój makrofytów i toksycznego fitoplanktonu – glony, sinice), zakwaszenia wód, pogłębienia strefy beztlenowej, spadku przezroczystości wody, wymierania ichtiofauny, znacznego pogorszenia walorów użytkowych, przyrodniczych i rekreacyjnych wód. W efekcie, zbiornik wodny ulega postępującej degradacji, która może doprowadzić do jego całkowitego zaniku na skutek zarastania. Eutrofizacja stanowi obecnie ogromne zagrożenie dla wszystkich wód powierzchniowych na terenie Polski, ze względu na nadużywanie nawozów i środków ochrony roślin, które dostają się do wód na skutek spływu powierzchniowego.

Na zanieczyszczenie wód ma również wpływ rolnictwo, poprzez niewykorzystane składniki środków ochrony roślin, czy nawozów, nieodpowiednie miejsca składowania i przechowywania odchodów zwierzęcych (stałych i płynnych), które znajdują się w pobliżu obór, chlewików, czy kurników.

Powodem zanieczyszczeń wód są także wybiegi dla zwierząt i drobiu oraz miejsca spływu wód z terenu zagród, jak również miejsca składowania kiszonki. Wszystko to może powodować, że jakość wód powierzchniowych i podziemnych nie będzie odpowiadać wymaganym standardom.

Na czystość wód powierzchniowych wpływa również sposób użytkowania melioracji wodnych. Celem melioracji jest regulacja stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz ochrona użytków rolnych przed powodziami. W sytuacji, kiedy surowe ścieki (bytowo-gospodarcze, rolnicze) są odprowadzane bezpośrednio do rowów melioracyjnych, mogą przedostawać się one do wód powierzchniowych oraz gruntowych i znacznie pogarszać ich jakość.

4.4.4 Zagrożenia suszą

Wzrastające nasłonecznienie, powodujące wzmożone parowanie i odpływ wody z gruntu, które nie jest równoważone przez opady, powoduje wysychanie gruntu, a w konsekwencji suszę. Warunki meteorologiczne to podstawowy, lecz nie jedyny czynnik decydujący o powstawaniu tego zjawiska. Równie istotne są warunki glebowe, hydrologiczne, szata roślinna, a więc te czynniki, które decydują o retencji wody w otoczeniu. Susza może być przyczyną wielu poważnych strat materialnych, głównie na obszarach rolnych, związanych z działalnością człowieka. Zjawisko to stanowi również zagrożenie dla środowiska naturalnego i wszystkich organizmów żywych.

Gmina Toszek położona jest na terenie, na którym może okresowo pojawiać się zjawisko suszy.

4.4.5 Zagrożenie powodziowe

Według Prawa wodnego przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,

- opady rozlewne, tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni. Już niewielkie spadki terenów, niewielka powierzchnia zlewni cieków, może spowodować gwałtowne wezbrania w przypadku nawalnych opadów lub roztopów pokrywy śnieżnej. Częstym zjawiskiem są wezbrania opadowo – rozlewne. Ich przyczyną są najczęściej długotrwałe opady deszczu. Wezbrania te występują na ogół od maja do września, szczególnie w miesiącach letnich.

Na obszarze Gminy Toszek istnieją tereny zalewane przy każdym wezbraniu powodziowym do których należą:

Dzielnica Oracze i Daniele w Toszku od Potoku Toszeckiego, miejscowości Paczyna od przepływającego cieku wodnego, miejscowości Wilkowiczki i Pniów od Potoku Pniowskiego, Ciochowice i Pisarzowice od cieku lewego dopływu Potoku Toszeckiego.

4.4.6 Dyrektywa azotowa – wody wrażliwe i OSN

W dniu 7 lutego 2017 r. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach wydał Rozporządzenie Nr 3/2017 w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych, wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć.

Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego (OSN) zostały wyznaczone zgodnie z obowiązującą wszystkie kraje UE Dyrektywą Azotanową. Rolnicy, których działki położone są na (OSN) są obowiązani do wypełniania „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, który

przyjęty został w dniu 12 lutego 2020 r. Rozporządzeniem Rady Ministrów. Program działań określa m.in.:

- sposoby i warunki rolniczego wykorzystania nawozów azotowych w pobliżu wód, na terenach o dużym nachyleniu, a także na glebach zamarzniętych, zalanych wodą lub przykrytych śniegiem,
- terminy, w których dozwolone jest rolnicze wykorzystanie nawozów,
- warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami, a także sposób obliczania wymaganej powierzchni i pojemności urządzeń do ich przechowywania,
- sposób ustalania rocznej dawki nawozów naturalnych zawierającej nie więcej niż 170 kgN/ha,
- zasady planowania prawidłowego nawożenia azotem,
- sposób dokumentowania realizacji Programu.

Zgodnie z punktami pomiarowymi wskazanymi w załączniku nr 1 do w/w Rozporządzenia, na obszarze Gminy Toszek nie występują wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

4.4.7 Jakość wód powierzchniowych - Państwowy Monitoring Środowiska

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należały od 2018 roku do kompetencji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. W zakresie obowiązków WIOŚ leżało również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego.

Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych klas jakości dla stanu/potencjału ekologicznego stosowaną na cele oceny jakości wód powierzchniowych:

- Klasa I (stan bardzo dobry) - bardzo dobry stan oznacza, że elementy biologiczne mają charakter naturalny, niezakłócony lub nieznacznie zakłócony, a elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne nie wykazują wpływu człowieka lub wykazują niewielki wpływ. W przypadku zanieczyszczeń syntetycznych oznacza to, że ich poziom powinien być niewykrywalny lub bliski zeru. Struktura biocenoz i dynamika ewentualnych zakwitów wód powinny odpowiadać warunkom naturalnym, w zależności od typu cieku lub zbiornika.
- Klasa II (stan dobry) - dobry stan oznacza, że występują jedynie niewielkie odchylenia od charakteru naturalnego. W przypadku zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oznacza to, że ich poziom powinien nie przekraczać stężeń określonych z wykorzystaniem danych o toksyczności ostrej i chronicznej. Struktura biocenoz i chemizm wód powinny niewiele odbiegać od warunków naturalnych. W zależności od typu cieku lub zbiornika może wystąpić przyspieszony wzrost glonów planktonicznych i zakwity. Ilość warstw bakteryjnych nie wpływa jednak negatywnie na fitobentos i makrofity, mogą natomiast występować zaniki pewnych grup i klas wiekowych ryb.
- Klasa III (stan umiarkowany) - umiarkowany stan oznacza, że występują umiarkowane odchylenia od charakteru naturalnego. Mogą występować stałe zakwity glonowe od czerwca do sierpnia, a także duże skupiska bakterii, wpływając negatywnie na rozwój pozostałych biocenoz. Biocenozy roślinne, glonowe i ryb odbiegają od stanu naturalnego w nieznacznym stopniu, lecz biocenozy bezkręgowców bentosowych są pozbawione

taksonów referencyjnych dla danego typu wód. W populacjach ryb jest zaburzona struktura wiekowa.

- Klasa IV (stan słaby) - słaby stan oznacza, że występują znaczne odchylenia od charakteru naturalnego. Występują zbiorowiska organizmów inne niż występowałyby w warunkach niezakłóconych.
- Klasa V (stan zły) - zły stan oznacza, że występują poważne odchylenia od stanu naturalnego. Znaczna część populacji typowych dla stanu niezakłóconego w ogóle nie występuje.

Stan ogólny wszystkich monitorowanych JCWP na terenie Gminy Toszek oceniony został jako zły. Zły stan ogólny badanych JCWP wynikał z potencjału ekologicznego gorszego niż dobry lub złego stanu chemicznego.

4.4.8 Jakość wód podziemnych – Państwowy Monitoring Środowiska

Na terenie gminy Toszek główne poziomy wód podziemnych występują w utworach triasowych - w obrębie dwóch głównych zbiorników wód podziemnych GZWP nr 327 Zbiornik Lubliniec-Myszków, GZWP nr 330, Zbiornik Gliwice, GZWP nr 333, Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie. Wyżej wymienione zbiorniki charakteryzują się I, II i III klasą jakości wód.

4.4.9 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami

Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowanie wodami

Mocne strony	Słabe strony
- monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Toszek, - stosunkowo dobry stan wód podziemnych.	- brak dostępu do kanalizacji części mieszkańców,
Szanse	Zagrożenia
- wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - utrzymanie rowów melioracyjnych w dobrym stanie.	- ekstremalne zjawiska pogodowe podnoszące poziom zagrożenia powodzią i podtopieniami (burze, nawałne deszcze) oraz suszą (upały), - dopływ zanieczyszczeń spoza obszaru gminy, - możliwość wystąpienia obszarów zagrożonych wpływem azotu z terenów rolniczych (OSN).

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami

Adaptacja do zmian klimatu	- Ograniczanie utraty naturalnej retencji i zachęcanie do jej odtwarzania na terenach zurbanizowanych. - Odtwarzanie naturalnych możliwości retencyjnych zlewni. - Budowa/rozbudowa systemów nawadniająco-odwadniających. - Budowa/rozbudowa systemów kanalizacji deszczowej.
----------------------------	--

	- Lokalizacja zabudowy z dala od obszarów zagrożenia powodziowego.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Pogodowe zjawiska ekstremalne (powódzie, podtopienia, susze). - Awarie infrastruktury kanalizacyjnej. - Nielegalne zrzuty ścieków.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu oszczędzania wody i zapobiegania jej zanieczyszczeniu. - Edukacja i szkolenia rolników z zakresu realizacji „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.
Monitoring środowiska	- Państwowy Monitoring Środowiska (wód powierzchniowych i podziemnych). - Działalność kontrolna WIOŚ.

Źródło: Opracowanie własne

4.5 Gospodarka wodno – ściekowa

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na danym obszarze istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Do każdej miejscowości Gminy Toszek oraz do wszystkich zakładów na jej terenie doprowadzony jest wodociąg.

Sieć wodociągowa poszczególnych miejscowości zasilana jest z własnych ujęć wody lub znajdujących się poza ich terenem. Miasto Toszek posiada zorganizowany system zaopatrzenia w wodę. Podstawowym źródłem jest ujęcie wody położone poza obszarem miasta przy drodze Pyskowice-Toszek. Woda z ujęcia tłoczona jest rurociągiem Ø 300 mm do zbiornika wieżowego o pojemności 300 m³ skąd siecią przewodów rozdzielczych doprowadzana jest do odbiorców.

System kanalizacyjny Miasta i Gminy Toszek tworzą: oczyszczalnie ścieków (Toszek, Paczyna, Kotliszowice i Pniów) oraz sieci kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej wraz z przykanalikami.

Na terenie Miasta Toszek funkcjonuje w przeważającej mierze system kanalizacji ogólnospławnej, oparty głównie na najstarszych fragmentach sieci (ponad 70-letnich), zlokalizowanych w zabytkowej części miasta (Rynek Starego Miasta, Zamek i okolice), do których przyłączano w kolejnych latach nowopowstałe obiekty mieszkalne i obiekty użyteczności publicznej. Należy zaznaczyć, że budowa nowych, indywidualnych sieci kanalizacji deszczowej, nie wpływa na poprawę procesów eksploatacyjnych oczyszczalni ścieków, ponieważ odbierane wody opadowe oraz roztopowe kierowane są bezpośrednio do istniejących kolektorów ogólnospławnych.

Aktualnie skanalizowane są obszary Miasta Toszek Osiedle Oracze, sołectwo Sarnów oraz częściowo tereny sołectw: Pawłowice, Boguszyce, Kotliszowice, Paczyna i Pniów.

Na pozostałych zabudowanych obszarach, ścieki sanitarne gromadzone są w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych (tzw. szambach) oraz w przydomowych oczyszczalniach ścieków i okresowo wywożone samochodami specjalistycznymi do punktu zlewnego, zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków w Toszku. W terenach aglomeracji dopuszcza się inne niż sieciowe rozwiązania jeśli takie są przesłanki ekonomiczne, a prawidłowe parametry ochrony środowiska zostaną zapewnione. Na terenie Gminy Toszek

znajduje się oczyszczalnia ścieków, która po przebudowie może przyjąć ścieki z obszaru całej gminy. Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej pozwoli na przyłączenia kolejnych odbiorców. Na terenach nie należących do aglomeracji, jak i tam gdzie w chwili obecnej brak jest sieci kanalizacyjnej, należy stosować zbiorniki okresowo opróżniane lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Podmiotem realizującym na terenie Gminy Toszek zadania polegające na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków jest firma REMONDIS Aqua Toszek.

Przedmiotem działalności Zakładu jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy w zakresie oczyszczalnia ścieków komunalnych, a w szczególności:

- przyjmowania i oczyszczania ścieków,
- utrzymanie i eksploatacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków,
- prowadzenie działalności informacyjno – edukacyjnej,
- kompletowanie dokumentacji dotyczącej przedmiotu działalności oraz sporządzanie sprawozdań i rozliczeń.

4.5.1 Zbiorowe zaopatrzenie w wodę

Cały obszar Gminy Toszek posiada dostęp do sieci wodociągowej. Długość czynnej sieci wodociągowej w roku 2022 wynosiła 112,9 km. Średnie zużycie wody na mieszkańca w skali roku wynosi około 22,6 m³.

Jakość wody dostarczanej mieszkańcom Gminy Toszek monitorowana jest przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach. Ostatnia udostępniona ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia dotyczyła stycznia 2024, według której woda dostarczana wodociągami znajdującymi się na terenie Gminy Toszek nie przekroczyła dopuszczalnych wartości parametrów.

Sieć wodociągowa zlokalizowana na terenie Gminy Toszek jest bardzo zróżnicowana pod względem użytych materiałów, z których została wybudowana. Głównym materiałem, który wykorzystywano do budowy było żeliwo. W latach późniejszych sieci wodociągowe budowane były z rur PCV.

Z sieci mogą korzystać wszyscy mieszkańcy, a uzupełniający pobór wody do celów pitnych ze studni przydomowych może nastąpić jedynie po jej przebadaniu pod względem sanitarno-epidemiologicznym. Na terenie gminy sieć obsługiwana jest przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwo. Stan sieci ocenia się jako dobry.

4.5.2 Zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Gmina Toszek posiada wyznaczona na swym terenie aglomerację Toszek, w której znajduje się 23,86 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej, w tym 22,06 km sieci grawitacyjnej i 0,70 km sieci kanalizacji ogólnospławnej. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji Toszek wynosi 3 605 RLM.

Ścieki z obszaru aglomeracji Toszek oczyszczane są na oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Toszek przy ulicy Boguszyckiej 1 o średniej przepustowości 1 100 m³/dobę.

Na terenie gminy Toszek zlokalizowane są 4 oczyszczalnie ścieków:

- Oczyszczalnia ścieków w Toszku zlokalizowana jest w zachodniej części miasta przy ul. Boguszyckiej 1, wzdłuż prawego brzegu Potoku Toszeckiego na terenie byłej oczyszczalni, wybudowanej w końcu lat 80-tych, a wyłączonej z eksploatacji w 2007 r. Obiekt zajmuje

powierzchnię 2700 m². Właścicielem i dysponentem prawnym w/w nieruchomości jest REMONDIS Aqua Toszek sp. z o.o.

- Oczyszczalnia ścieków w Kotliszowicach zlokalizowana jest w północnej części sołectwa Kotliszowice przy ul. Wielowiejskiej na działce, stanowiącej własność Gminy Miasta Toszek.

- Oczyszczalnia ścieków w Pniowie zlokalizowana jest przy ul. Paczyńskiej, na działce o powierzchni 0,33 ha. Kanalizacja odprowadzająca oczyszczone ścieki do potoku Pniowskiego (odbiornik).

- Oczyszczalnia ścieków w Paczynie zlokalizowana jest w okolicy Kombinatu Ogrodniczo-Warzywnego, przy drodze: Toszek – Pniów. Powierzchnia terenu oczyszczalni – 2 120 m².

4.5.3 Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków

Nieskanalizowane obszary gminy obsługiwane są przez indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej, tj. przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe.

Gospodarka ściekowa oparta o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) polega na regularnym ich opróżnianiu i wywożeniu do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków.

Właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe mają obowiązek posiadania umowy na wywóz nieczystości ciekłych i dowodów uiszczenia opłat za tę usługę.

Posiadane rachunki muszą potwierdzać regularność wywozu szamba, co reguluje ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Gmina Toszek prowadzi ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2023 r. na terenie Gminy Toszek było:

- 1029 zbiorników bezodpływowych.
- 372 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków.

4.5.4 Analizę SWOT oraz zagrożenia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka wodno-ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, - prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, - wysoki stopień zwodociągowania gminy, - realizacja inwestycji z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	- występowanie nieskanalizowanych obszarów, - korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych, - obecność zbiorników bezodpływowych w niedostatecznym stanie technicznym,
Szanse	Zagrożenia
- rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego, - pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowanie infrastruktury wodno-ściekowej,	- niewłaściwe zagospodarowanie powstałych nieczystości ciekłych przez mieszkańców niemających dostępu sieci kanalizacyjnej, - awarie przestarzałych bezodpływowych zbiorników,

- wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa z zakresu właściwego postępowania ze ściekami i oszczędzania wody.	- wysokie koszty inwestycji z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, - zmiany klimatyczne wpływające na wzrost częstotliwości występowania suszy.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Adaptacja do zmian klimatu	- Budowa/rozbudowa zbiorczych systemów wodno-kanalizacyjnych. - Prowadzenie działań zmierzających do wzrostu naturalnej zdolności retencyjnej obszarów zurbanizowanych. - Stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę – np. odpowiednio dobranych opłat za wodę. - Wprowadzanie nowych technologii ograniczających pobór i zużycie wody oraz zwiększających efektywność oczyszczania ścieków. - Uszczelnianie, remonty i modernizacje infrastruktury wod.-kan.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z możliwością wystąpienia awarii infrastruktury kanalizacyjnej i przedostaniem się do środowiska ścieków nieoczyszczonych.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu właściwego postępowania ze ściekami oraz oszczędzania wody.
Monitoring środowiska	- W ramach działalności kontrolnej WIOŚ. - W ramach monitoringu jakości dostarczanej wody do spożycia. - W ramach prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Źródło: Opracowanie własne

4.6 Zasoby geologiczne

Na terenie Gminy Toszek zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego nie znajdują się złoża kopalin, zarówno eksploatowane, jak i nieeksploatowane. Najbliższe złoża kopaliny znajduje się na terenie sąsiedniej Gminy Wielowieś.

4.6.1 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
- brak rozległych obszarów zmienionych wskutek eksploatacji złóż,	- na terenie Gminy Toszek znajdują się 3 osuwiska.

- brak przemysłowego wydobycia złóż w dużej skali ,	
Szanse	Zagrożenia
- rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych, prace badawcze PIG wpływające na odpowiednie rozpoznanie terenów.	- mogące wystąpić osuwiska naturalne,

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne

Adaptacja do zmian klimatu	- Na terenie Gminy Toszek nie eksploatuje się surowców kopalnych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z nielegalną eksploatacją kopalin mogącą prowadzić do zmiany stosunków wodnych oraz powstawania osuwisk i erozji.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu zasobów geologicznych (rodzajów kopalin, ich ochrony, rekultywacji obszarów poeksploatacyjnych). - Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu szkodliwości środowiskowych nielegalnej eksploatacji kopalin. - Popularyzacja tzw. płytkiej geotermii (pompy ciepła) jako ekologicznej metody ogrzewania budynków.
Monitoring środowiska	- Poprzez prowadzenie kontroli przedsiębiorców prowadzących eksploatację złóż kopalin.

Źródło: Opracowanie własne

4.7 Gleby

4.7.1 Rodzaje gleb na terenie Gminy Toszek

Na terenie Gminy Toszek występuje znaczne zróżnicowanie typów gleb, co ma związek m.in. z ukształtowaniem terenu. Ponad 80 % powierzchni użytków rolnych gminy stanowią grunty orne, dominuje produkcja roślinna (przede wszystkim zboża, ziemniaki, kukurydza). Produkcja zwierzęca maleje, opierając się głównie o bydło i trzodę chlewną. Przeważają gospodarstwa rolne o małej powierzchni - $\frac{3}{4}$ z nich nie przekracza powierzchni 10 ha. Jednocześnie zwiększa się średnia powierzchnia gospodarstw stanowiących podstawowe źródło utrzymania. Gmina jest samowystarczalna w zakresie zasobów wodnych. Gmina ma charakter typowo rolniczy – ponad 74 % powierzchni gminy stanowią użytki rolne, a 18,1 % lasy. Tereny leśne w gminie Toszek (należące do Nadleśnictwa Rudziniec) są silnie zróżnicowane pod względem typologii gleb. Największy wpływ na zróżnicowanie pokrywy glebowej wywarły skały macierzyste gleb, szata roślinna, rzeźba terenu, hydrologia i elementy klimatu.

Na omawianym obszarze dominującymi procesami były:

- proces brunatnienia – gleby brunatnoziemne stanowią 56,60 %
- proces bielcowy – gleby bielicoziemne stanowią 27,14 %

Duże kompleksy gleb brunatnych i płowych występują w centralnej części Nadleśnictwa Rudziniec. Gleby bielcowe i rdzawe tworzą duże kompleksy w części północno-wschodniej i południowo-zachodniej obszaru nadleśnictwa. Pozostałą część obszaru zajmują

gleby związane z wysokim poziomem wód gruntowych, albo pozostające pod trwałym lub długookresowym wpływem wody glebowo-opadowej.

W dolinach większych cieków i rzek występują gleby napływowe o charakterze mad rzecznych.

W obrębie Toszek występują gleby litologiczne, wapniowcowe o różnym stopniu rozwoju, w typach rędzin i pararendzin.

4.7.2. Jakość gleb na terenie Gminy Toszek

Państwowy monitoring środowiska

Program "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Obowiązek prowadzenia takich badań wynika z zapisów krajowych aktów prawnych m.in. Ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura Monitoringu przypadła na lata 2020-2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Środki na realizację programu Monitoringu pochodzą z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Baza danych gromadzonych od 1995 r. w ramach programu "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" pozwala na określenia stanu jakości gleb, ocenę kierunków jej zmian oraz identyfikację potencjalnych zagrożeń dla funkcji gleb użytkowanych rolniczo, wpisując się w potrzeby działań określonych w Strategii Ochrony Gleb (COM (2021)). Do zagrożeń tych należą m.in. ubytek materii organicznej, zanieczyszczenie gleb i zasolenie.

Wyniki badań prowadzonych w latach 1995-2020 pozwalają na ocenę jakości gleb i stanu ich zanieczyszczenia w 25-letniej perspektywie czasowej, w zależności od czynników antropogenicznych, takich jak regionalne zróżnicowanie produkcji rolniczej, jej intensyfikacja, oddziaływanie przemysłu, transportu i urbanizacji, oraz warunków środowiskowych, decydujących o przebiegu procesów glebowych.

Na terenie Gminy Toszek nie ma zlokalizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego. Jak wynika z monitoringu warunków glebowych na terenie Gminy Toszek panuje dobry agroklimat oraz dobre warunki wodne (Geoportal Otwartych Danych Przestrzennych).

Zanieczyszczenie gleb w Gminie Toszek

Dane dotyczące zanieczyszczenia gleb zaczerpnięto z Programu ochrony środowiska Powiatu Gliwickiego na lata 2022-2023 z perspektywą do roku 2030.

Badania jakości gleb zostały przeprowadzone na terenie części gmin Powiatu Gliwickiego.

Badaniem odczynu gleby, potrzeb jej wapnowania i zawartości makroelementów w glebie zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, która w latach 2019 – 2021 na zlecenie rolników powiatu gliwickiego przeprowadziła badania gleb w 417 gospodarstwach rolnych, na łącznej powierzchni 7631,28 ha użytków rolnych, w tym 82,37 ha użytków zielonych oraz 7548,91 ha gruntów ornych, skąd zostało pobranych 4018 próbek.

Większość przebadanych użytków rolnych miała lekko kwaśny odczyn. Natomiast dla 46% badanych użytków rolnych konieczne, potrzebne i wskazane było zastosowanie wapnowania. Badane gleby charakteryzowały się niską (20%) lub średnią (25%) zawartością

fosforu, średnią zawartością potasu (36% badanych próbek) oraz średnią zawartością magnezu (30% badanych próbek).

Odczyn gleb ma bezpośredni wpływ na wzrost, rozwój i plonowanie roślin. Warunkiem prawidłowego rozwoju roślin jest zapewnienie optymalnego lub tolerowanego przez nie zakresu odczynu. Optymalny zakres odczynu dla większości roślin mieści się w przedziale pH od 5,5 do 6,5, a dla roślin wrażliwych na zakwaszenie w zakresie pH 6,5-7,0 (czyli lekko kwaśny do obojętnego). Zabiegiem niezbędnym do zrównoważenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest wapnowanie. Wapnowanie ma wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleby. Wpływa na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywnego nawożenia NPK. Aby wapnowanie spełniało pożądany efekt, musi być zastosowane w dawkach gwarantujących uzyskanie optymalnego odczynu dla uprawianych w zmianowaniu gatunków roślin.

Fosfor jest niezbędnym pierwiastkiem dla rozwoju roślin. Jego optymalna zawartość w glebie wpływa dodatnio na pobieranie przez rośliny innych składników pokarmowych, głównie azotu.

Potas w roślinie jest regulatorem wielu procesów. Składnik ten ma wpływ na właściwą gospodarkę wodną i węglowodanową, na fotosyntezę, oddychanie, gospodarkę azotem, żelazem i manganem oraz aktywuje układy enzymatyczne. Nawożenie gleb potasem winno uwzględniać wymagania pokarmowe roślin, gdyż właściwe zaopatrzenie roślin w potas zwiększa ich reakcję na nawożenie azotem.

Magnez jest ważnym pierwiastkiem dla procesów życiowych rośliny. Jego istotna funkcja wynika głównie z tego, że jest składnikiem chlorofilu. Niedobór magnezu podczas wzrostu roślin powoduje spadek jakości i obniżenie plonów.

Historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi

Historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi jest to zanieczyszczenie, które powstało przed 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności zakończonej przed tą datą. Dotyczy to także szkody w środowisku spowodowanej przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat. Zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na terenie Gminy Toszek nie zidentyfikowano historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na dzień sporządzenia niniejszego opracowania.

4.7.3 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby

Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru gleby

Mocne strony	Słabe strony
- mała degradacja gleb spowodowana działalnością przemysłową, - dobra rzeźba terenu ograniczająca erozję, - dobre warunki wodne i agroklimat,	- zanieczyszczenie gleb spowodowane uprawianiem rolnictwa, - brak stałego monitoringu jakości gleb, - metale ciężkie występujące w glebach
Szanse	Zagrożenia
- wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - likwidacja szamb i rozwój sieci kanalizacyjnej, - restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów i przedsiębiorców, oraz rolników wpływające na zapobieganie skażeniu gleb, - wzrost popytu na ekologiczne produkty rolne,	- zagrożenie jakości gleb z uwagi na działalność rolniczą (degradacja chemiczna i biologiczna), - zmiany klimatyczne powodujące m.in. przesuszanie gruntów, - zmiany klimatyczne powodujące wzrost częstotliwości występowania nawałnych deszczy, które w konsekwencji mogą

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

- programy rolno – środowiskowe oraz zalesieniowe.	doprowadzić do powstawania osuwisk, - postępująca urbanizacja terenu.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby

Adaptacja do zmian klimatu	-Prowadzenie działań mających zwiększyć retencję glebową, głównie poprzez wprowadzanie małych zbiorników retencyjnych, oczek wodnych i rowów nawadniających, zachowanie zadrzewień. - Stosowanie zalesień na terenach zniszczonych i obszarach niewykorzystanych rolniczo, gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację. - Tworzenie nowych i bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni urządzonej na obszarach zurbanizowanych. - „Rozszczelnienie” obszarów zurbanizowanych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Powstawanie osuwisk terenu (wskutek działalności człowieka lub procesów naturalnych – np. wymywanie gruntu przez powodzie lub ulewne deszcze).
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno–doradczych dla gospodarstw rolnych w zakresie promowania rolnictwa ekologicznego i integrowanego, zapobiegania zanieczyszczeniom gleb środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi oraz ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem.
Monitoring środowiska	- Poprzez program PMS – Monitoring chemizmu gleb ornych Polskich. - Poprzez działalność inspekcyjną WIOŚ. - Poprzez działalność OSChR (badania gleb użytków rolnych).

Źródło: Opracowanie własne

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów

4.8.1 Gospodarowanie odpadami komunalnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, a mieszkaniiec/właściciel nieruchomości (lub w jego imieniu administrator lub zarządca nieruchomości) wpłaca na konto gminy opłatę za gospodarowanie odpadami. Objęcie gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi nieruchomości niezamieszkałych jest natomiast fakultatywne.

Racjonalna gospodarka odpadami oraz dążenie do zmniejszania ich ilości jest bardzo istotnym aspektem w kontekście ochrony środowiska. W celu ograniczenia niewłaściwego postępowania z odpadami w chwili obecnej Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2023-2028 poddawany jest konsultacjom społecznym.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,
- rodzaj zabudowy mieszkaniowej,

- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców
- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

W 2016 roku uchwałą nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

Dokument zweryfikował i określił ilość regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w danych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów.

Jednak w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw zniesiona została regionalizacja w odpadach komunalnych – zlikwidowano podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów. Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK-i) zostały zastąpione przez instalacje komunalne, a zastępcze RIPOK-i zostały usunięte, z uwagi na brak regionów. Uchwałą w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego zastąpiono listą instalacji komunalnych prowadzoną przez Marszałka Województwa. Lista zawiera działające na terenie całego województwa instalacje do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, instalacje te nie są przypisane do żadnego regionu, a gminy nie muszą być obsługiwane przez narzucone regionalizacją określone instalacje.

Rada Miejska w Toszku uchwaliła w 2023 roku Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Toszek (uchwała nr LII/625/2023 z dnia 22 lutego 2023 r.). Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Toszek.

W regulaminie zawarte są wymagania w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych powstających na nieruchomościach, następujących frakcji odpadów:

- 1) papier;
- 2) szkło;
- 3) metale;
- 4) tworzywa sztuczne;
- 5) odpady opakowaniowe wielomateriałowe;
- 6) bioodpady;
- 7) odpady stanowiące części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy zbieranych odrębnie od innych bioodpadów stanowiące odpady komunalne;
- 8) meble i inne odpady wielkogabarytowe;
- 9) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- 10) odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki;
- 11) odpady niebezpieczne;
- 12) przeterminowane leki i chemikalia;
- 13) zużyte baterie i akumulatory;
- 14) zużyte opony;
- 15) odpady budowlane i rozbiórkowe z gospodarstw domowych;

Do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych przy ulicy Boguszyckiej 1 w Toszku można dostarczyć wszystkie ww. odpady komunalne odpowiednio posegregowane.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy jest doskonalenie systemu ich selektywnej zbiórki oraz redukcja strumienia niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych kierowanych do instalacji komunalnych. W Gminie Toszek 100 % mieszkańców (stan na rok 2023) ma zapewniony dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów. Gmina prowadzi coroczną sprawozdawczość.

Konsorcjum Remondis Aqua Toszek - Remondis Tarnowskie Góry w skład którego wchodzi:

- Lider Konsorcjum Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. z siedzibą w Toszku przy ul. Górnośląskiej 2, 44-180 Toszek
- Partner Konsorcjum Remondis Tarnowskie Góry Sp. z o.o. z siedzibą w tarnowskich Górach przy ul. Nakielskiej 1-3, 42-600 Tarnowskie Góry to podmiot, z którym Gmina Toszek zawarła umowę na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z nieruchomości zamieszkałych (zabudowa jednorodzinna i zabudowa wielorodzinna).

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, nakłada pewne obowiązki na użytkowników urządzeń elektrycznych i elektronicznych wykorzystywanych w gospodarstwach domowych, sprzedawców detalicznych i hurtowych tych urządzeń oraz firmy prowadzące zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Użytkownicy sprzętu elektrycznego i elektronicznego wykorzystywanego w gospodarstwach domowych są zobowiązani do oddania zużytych urządzeń uprawnionym podmiotom zbierającym tego typu sprzęt oraz mogą go oddać w punkcie sprzedaży, przy zakupie nowego sprzętu tego samego rodzaju. Zabronione jest umieszczanie zużytego sprzętu w pojemnikach służących do zbiórki odpadów komunalnych.

Ilość wytworzonych odpadów na terenie Gminy Toszek przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 17. Ilość odebranych odpadów komunalnych w roku 2023

INFORMACJA O ODEBRANYCH ODPADACH KOMUNALNYCH W ROKU 2023		
Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	1,7720
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	211,7720
15 01 04	Opakowania z metali	1,3980
15 01 07	Opakowania ze szkła	173,9970
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	10,0400
17 03 80	Odpadowa papa	1,7200
20 01 01	Papier i tektura	85,3600
20 01 02	szkło	0,4200
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	33,5000
20 01 39	Tworzywa sztuczne	23,7500
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	258,4400
20 02 03	Inne odpady nie ulegające biodegradacji	25,2400
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 480,0400
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	211,5500
20 03 99	Odpady komunalne	0,9200

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

	niewymienione w innych podgrupach	
SUMA		3 519,9190
Łączna masa odebranych odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych		3 508,1590
Łączna masa odebranych odpadów budowlanych i rozbiórkowych		11,7600

Źródło: Urząd Miejski Toszek

Tabela 18. Odpady odebrane w Gminnym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów w roku 2023

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	264,5800
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy	220,4400
16 01 03	Zużyte opony	5,8200
20 01 27*	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	2,1380
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,0350
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,0900
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	11,3400
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,0270
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	91,3200

Źródło: Urząd Miejski Toszek

Poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych – 20,39 %.

4.8.2 Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest gmina wspiera finansowo mieszkańców w jego usuwaniu.

Gmina Toszek posiada „Gminny Program usuwania azbestów i wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Toszek na lata 2021-2032”, który został przyjęty uchwałą nr XIX/200/2012 Rady Miejskiej w Toszku z dnia 22 kwietnia 2012 r.. Baza azbestowa jest

prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju. Stanowi jedno z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Gmina na bieżąco dokonuje aktualizacji bazy azbestowej.

Celem opracowania Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Toszek jest:

1. oczyszczenie terenu Gminy Toszek z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
3. likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

Gminny Program usuwania azbestów i wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Toszek na lata 2021-2032” (zwany także w dalszej części dokumentu Programem) został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest zaplanowano do końca 2032 r. Jako zadania dla samorządu lokalnego wskazano następujące działania:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych,
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów azbestowych oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

4.8.3 Analiza SWOT oraz zagrożenia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
- uporządkowany system gospodarki odpadami, - osiągnięcie wymaganych poziomów: ograniczenia masy odpadów komunalnych	- niewystarczająca świadomość w zakresie prawidłowej segregacji odpadów, - istniejące wyroby azbestowe do unieszkodliwienia na terenie Gminy Toszek,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

ulegających biodegradacji przekazanych do składowania (2023 r.), - dofinansowanie do usuwania azbestu, - rozbudowa i modernizacja istniejącego PSZOK.	- duże koszty systemu gospodarowania odpadami, - wysokie stawki za odbiór odpadów komunalnych.
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskania dofinansowania na demontaż i utylizację wyrobów azbestowych, - powstawanie nowoczesnych instalacji zajmujących się przetwarzaniem odpadów, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz w zakresie ich prawidłowej segregacji. - rozwój systemu gospodarowania odpadami (np. nowe technologie recyklingu i odzysku). - utworzenie Bazy Danych o Produktach i Opakowaniach oraz o Gospodarce Odpadami (BDO).	- wzrost kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, - wysokie koszty wymiany azbestowych pokryć dachowych, - wzrost ilości wytwarzanych odpadów komunalnych wskutek rozwoju społeczno-gospodarczego. - brak zbytu surowców wtórnych, - rosnąca ilość odpadów.

Zródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Adaptacja do zmian klimatu	- Wykorzystywanie odpadów do produkcji paliwa alternatywnego (RDF). - Produkcja i energetyczne wykorzystanie biogazu ze składowisk odpadów. - Ponowne wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu, ograniczając tym samym wydobycie lub wytwarzanie nowych surowców i produktów. - Lokalizowanie obiektów gospodarki odpadami (np. składowisk, PSZOK-ów, magazynów odpadów) w oddaleniu od terenów zagrożonych powodzią, podtopieniami i osuwiskami.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z niewłaściwym postępowaniem z wytworzonymi odpadami (w szczególności dotyczy odpadów niebezpiecznych).
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami i selektywnego zbierania odpadów komunalnych (szczególnie wśród dzieci i młodzieży).
Monitoring środowiska	- Monitoring oddziaływania składowisk na środowisko przyrodnicze. - Kontrola podmiotów i instalacji gospodarujących odpadami (WIOŚ). - Prowadzenie kontroli nad gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zródło: Opracowanie własne

4.9 Zasoby przyrodnicze

4.9.1 Lasy

Powierzchnia lasów w gminie Toszek wynosi 1503 ha, a lesistość wynosi 16,1%. Lasy obszaru gminy Toszek znajdują się na obszarze Nadleśnictwa Rudziniec i wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Trampler i in. 1990) położone są w:

- Krainie: ŚLĄSKIEJ (V.)
- Dzielnicy: Równiny Opolskiej (V.5.)
- Mezoregionie: Lasów Lublinieckich (V.5.b),
- Dzielnicy: Kędzierzyńsko - Rybnickiej (V.6.)
- Mezoregionu: Chełmskiego (V.6.a),

Pod względem podziału geobotanicznego lasy na obszarze gminy Toszek, położone są w następujących jednostkach geobotanicznych (wg J.M. Matuszkiewicza):

- Obszar: Europejski lasów liściastych i mieszanych
- Prowincja: Środkowoeuropejska
- Podprowincja: Środkowoeuropejska właściwa
- Dział: Wyżyn południowopolskich (c.)
- Kraina: Górnośląska (C.3.)
- Okręgi: Górnośląski właściwy (C.3.1.)
- Rybnicko - Strzelecki (C.3.2.)

W Gminie Toszek lasy stanowią 18,1% terenu gminy, znaczna ich większość (94,4%) znajduje się na obszarze części wiejskiej. Lasy położone na terenie gminy wchodziły w skład kompleksów leśnych Nadleśnictwa Rudziniec.

Lasy Nadleśnictwa Rudziniec położone są w 7,98 % na terenach gminy Toszek i w 0,52 % na obszarze miasta Toszek. Większość lasów położonych w granicach administracyjnych gminy i miasta Toszek należy do obrębu Pławniowice, a niewielka część lasów gminy do obrębu Toszek.

Na terenie gminy występują następujące typy siedliskowe lasu:

- Bór świeży (Bśw)
- Bór mieszany świeży (BMśw)
- Bór mieszany wilgotny (BMw)
- Bór mieszany bagienny (Bmb)
- Las mieszany świeży (LMśw)
- Las mieszany wilgotny (LMw),
- Las świeży (Lśw)
- Las wilgotny (Lw)
- Las łęgowy (Lł)
- Ols (Ol)
- Ols jesionowy (OlJ)

Analiza istniejących drzewostanów, pozwala wyciągnąć określone wnioski. Postępowanie hodowlane było w dużym stopniu podporządkowane osiągnięciu jak najwyższej renty gruntowej, co spowodowało hodowlę głównie drzewostanów świerkowych, przy małej trosce o takie gatunki jak: dąb, buk, modrzew, których udział stopniowo malał lub zanikał, nawet na żywych siedliskach lasowych.

Prowadziło to często do powstania monokultur świerkowych lub sosnowych co osłabiało kondycję lasu. Wszystkie lasy znajdują się w II strefie uszkodzeń przemysłowych. Nadleśnictwo Rudziniec leży na zachodnim obrzeżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

W pobliżu znajdują się Zakłady Chemiczne w Kędzierzynie-Koźlu i Blachowni Śląskiej. Szkody ekologiczne powodują skrócenie igliwia, przerzedzenie koron i osłabienie żywotności drzewostanów, a także prześwietlenie dna lasu. Czynniki te pociągają za sobą bardzo silne

zachwaszczenie co stwarza duże problemy przy pracach odnowieniowych i pielęgnacyjnych.

Następstwem osłabienia drzew jest opanowanie drzewostanów przez szkodliwe owady i grzyby. Skład gatunkowy drzewostanów oraz ich wiek jest bardzo ważnym czynnikiem kształtującym potencjalne zagrożenie pożarowe nadleśnictwa Rudziniec.

Drzewostany iglaste zajmują w nadleśnictwie 70,39% powierzchni leśnej, gdzie dominującym gatunkiem jest sosna. W okolicznych lasach bytują jelenie, daniiele, sarny, dziki, zające, lisy, kuny i borsuki. Z ptaków można zaobserwować: kuropatwy, bażanty, dzikie kaczki, łabędzie, mewy, czaple, bociany, sowy, dzięcioły, drobne ptactwo wróblowate, gołębie, kruki, kosy, szczygły, zięby i wiele innych gatunków. Na terenie nadleśnictwa gniazduje bocian czarny.

Lasy niepaństwowe występują głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, często przylegające do lasów państwowych.

Spośród biotycznych czynników środowiska oddziałujących na istniejące drzewostany, sukcesywne gradacje szkodników pierwotnych drzewostanów sosnowych w ostatnich latach były jednym z istotnych czynników wymuszających przebudowę drzewostanów (monokultur) sosnowych, w celu dostosowania do warunków siedliskowych, natomiast uaktywniły się choroby grzybowe w uprawach, młodnikach i drzewostanach starszych (głównie – huba korzeni i opieńkowa zgnilizna korzeni).

W drzewostanach liściastych (głównie dębowych, bukowych, jesionowo- olchowych) olchowych mieszanych, intensywne żerowanie zwójek i miernikowców wpływa na spadek przyrostu masy i owocowania drzew. Spośród biotycznych czynników środowiska, powodujących ogólne osłabienie części istniejących drzewostanów, istotne znaczenie posiadają szkody ze strony zwierzyny płowej (jeleniowate) w uprawach, młodnikach i starszych drzewostanach liściastych. Ochrona upraw to głównie grodzenia, palikowanie sadzonek oraz chemiczne zabezpieczanie repelentami.

4.9.2 Korytarze ekologiczne i formy ochrony przyrody

Przez obszar Gminy Toszek przebiegają następujące korytarze ekologiczne o randze krajowej wyznaczone przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot:

- Bory Stobrawskie - Lasy Raciborskie: KPd-16A,
- Rudy Wielkie I Dolina Górnej Wisły: KPd-7B,
- Opole – Katowice: GKPdC-6.

Pomimo stosunkowo małej powierzchni terenów przyrodniczych w obrębie gminy występują formy ochrony przyrody, które zostały wskazane w centralnym rejestrze crfop. Należą do nich:

- **Buk pospolity (Buk zwyczajny) – (*Fagus sylvatica*)** – 1 szt., zlokalizowany przy żółtym szlaku turystycznym biegnącym na prawo od szosy Toszek-Wielowieś;
- **Dąb szypułkowy (*Quercus robur*)** – 1 szt., zlokalizowany na działce p. J.Gralla przy budynku na narzędzia a szopą i zagrodą na bydło;
- **Dąb szypułkowy (*Quercus robur*)** – 1 szt., zlokalizowany na posesji leśniczówki, obok budynku gospodarczego, ok. 70m od szosy Toszek-Wielowieś;
- **Jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*)** – 1 szt., zlokalizowany w parku miejskim na skarpie obok cmentarza katolickiego;
- **Dąb szypułkowy (*Quercus robur*)** – 2 szt., zlokalizowany ok. 100m za przejazdem kolejowym na prawo od szosy Toszek-Wielowieś, obok punktu skupu zwierzyny przy leśniczówce przed Kotliszowicami – byłej siedzibie Nadleśnictwa Toszek, przy żółtym szlaku turystycznym;

- **Jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*)** – 1 szt. zlokalizowany w mieście Toszek w alei bukowo-jesionowej na terenie gospodarstwa podworskiego, ok. 30m od ulicy, przy parku miejskim;

- **Lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.)** – 1 szt. zlokalizowana w miejscowości Wilkowiczki, obok żółtego szlaku turystycznego, nieopodal ulicy Polnej.²

Jak przedstawiono powyżej pomnikami przyrody na terenie Gminy Toszek stanowią tylko i wyłącznie drzewa (dęby szypułkowe, jesiony, lipa oraz buk).

4.9.3 Łowiectwo

Na terenie Gminy Toszek i okolic działa koło łowieckie „Cietrzew” z siedzibą w Toszku, Ośrodek Hodowli Zwierzyny Lasów Państwowych „Gajdowe”, koło łowieckie „Jeleń” z siedzibą w Zabrze, koło łowieckie „Ryś” z siedzibą w Wojsce, koło łowieckie „Bór Katowice” z siedzibą w Dąbrówce, koło łowieckie „Knieja 3” z siedzibą w Gliwicach, które gospodaruje na obszarach leśnych i polnych. Każde z kół łowieckich corocznie przygotowuje plany łowieckie obejmujące stan populacji na podstawie corocznej inwentaryzacji, pozyskanie zwierzyny oraz zagospodarowanie i szkody łowieckie.

Na terenie Gminy Toszek bytują gatunki terenów otwartych - lis, bażant, sarna, zając. Z uwagi na znaczne powierzchnie terenów rolnych oraz możliwość okresowego występowania drobnych gryzoni związanych z uprawami, możliwe występowanie ptaków drapieżnych. Lokalnie największe populacje zwierzyny łownej można spotkać w zwartym kompleksie leśnym, rozczłonkowanych terenach leśnych, w kompleksach zbiorowisk zaroślowych.

4.9.4 Wędkarstwo

Gospodarka wędkarska oparta jest głównie na akwenie Zbiornika Dzierżno Małe, będącego jednym z łowisk wędkarskich w ewidencji Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach.

Na terenie Gminy Toszek działa:

- Koło PZW nr 093 Toszek,

4.9.5 Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Poza ochroną cennych przyrodniczo obiektów i obszarów ustawa o ochronie przyrody przewiduje również ochronę gatunkową dla elementów flory i fauny, których listę zawierają odpowiednie rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska.

Szata roślinna jest jednym z ważniejszych elementów przyrodniczych oraz istotnym składnikiem krajobrazu.

Obecnie na terenie gminy praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:

- niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodnogruntowych okresowo lekko zabagnionych (*Fraxino-alnetum*),
- grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe (*Tilio-Carpinetum*) odmiana małopolska z bukiem i jodłą; forma wyżynna, seria uboga,
- żyzna buczyna sudecka (*Dentario enneaphylli-Fagetum*),
- kontynentalne bory mieszane (*Quercus robur* – *Pinetum*),
- suboceaniczne śródładowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego (*Leucobryo* – *Pinetum*).

Pod względem krajobrazowym obszar miasta i gminy Toszek jest zróżnicowany. W krajobrazie można wyróżnić obszar występowania zróżnicowanej rzeźby teren

przedstawiającej budowę monoklinalno-zrębową, wykształconą w utworach wapieni triasowych. Formy te reprezentują Pagóry Sarnowskie, znajdujące się w północnej części omawianego obszaru. W południowej części gminy zlokalizowano fragment Wysoczyzny Proboszczowickiej, który rozcięty jest dolinami Potoku Toszeckiego i jego dopływów. Doliny mają charakter plejstocénskich niecek o dnach odmłodzonych w holocenie. Działy międzydolinne mają szerokie, płaskie wierzchowiny i stoki rozcięte siecią płytkich nieckowatych dolin. Generalnie na obszarze gminy dominuje typ rzeźby fluwialnej. Atrakcją krajobrazową centrum miasta Toszek jest Wzgórze Zamkowe, charakteryzujące się zróżnicowaniem wysokości względnej i urozmaiconą rzeźbą terenu (fosa, zbocza wzgórza).

Wzgórze Zamkowe stanowi również punkt widokowy, z którego można podziwiać panoramę miasta i gminy. U podnóża zamku znajduje się zbiornik wodny.

Jednym z najciekawszych przyrodniczo miejsc położonych w Gminie Toszek jest Las Fazaniec. Ostoja obejmuje najlepiej zachowane siedliska o znaczeniu europejskim w wyspie leśnej, położonej na północny-wschód od Toszka i swym zasięgiem obejmuje 64,6 ha. W lesie tym zachowały się także stare drzewostany dębowe, grabowe i bukowe, w których drzewa osiągnęły wiek ponad 210 lat.

Na terenie ostoi znajduje się kilka niewielkich głazów narzutowych pochodzenia skandynawskiego. Praktycznie całość terenu pokryta jest lasami liściastymi. Na terenie lasu została wyznaczona ścieżka dydaktyczna, która jest utrzymywana przez uczniów szkoły w Toszku. Ponadto występujące tu lasy stanowią ostoję zwierzyny płowej zwłaszcza saren.

Cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym są tu zakrzewienia śródpolne na miedzach i nieużytkach. Występują one pojedynczo, pasowo lub w skupieniach. Sprzyjają one również występowaniu większych kręgowców: saren, lisów, zajęcy, wiewiórek i innych. Dla ssaków śródpolnych zadrzewienia te stanowią nie tylko ostoję, ale są również duktami ekologicznymi.

W sąsiedztwie takich zakrzewień znacznie liczniej występują żaby, ropuchy, jeże, krety, oraz owadożerne ryjówki i nietoperze. Na pozostałym terenie mogą występować gatunki ptaków związane z terenami półotwartymi i otwartymi użytkowanymi rolniczo. Czynnikiem lokalnie sprzyjającym występowaniu wielu gatunków ptaków są zakrzewienia śródpolne.

Na terenach pozbawionych zakrzewień śródpolnych, liczba gatunków ptaków bytujących i gniazdujących drastycznie spada. Z uwagi na znaczne połacie terenów rolnych oraz możliwość występowania okresowych pojawów drobnych gryzoni związanych z uprawami, można się tu spodziewać ptaków drapieżnych.

Na terenie Gminy Toszek nie występują obszarowe formy ochrony przyrody (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu). Formami ochrony przyrody stosowanymi w gminie jest ochrona gatunkowa oraz ochrona indywidualna w postaci pomników przyrody.

4.9.6. Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze

Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
- dobrze utrzymana zieleń urządzona, - obecność licznych gatunków roślin i zwierząt cennych przyrodniczo, - wysoki stopień lesistości	- brak ustanowionych obszarowych form ochrony przyrody.
Szanse	Zagrożenia
- podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa,	- zmiany klimatyczne (susze powodujące pożary, porywiste wiatry powodując wiatrolomy).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

- rozwój turystyki i funkcji kulturalnych opartych o dziedzictwo historyczne, kulturowe i przyrodnicze Gminy, - ustanawianie nowych form ochrony przyrody, - działania ograniczające presję na środowisko na etapie planowania przestrzennego.	- fragmentacja siedlisk poprzez realizacje inwestycji liniowych, - wzrost presji gospodarczej, urbanistycznej, turystycznej i rekreacyjnej. - zanieczyszczenie środowiska.
--	--

Zródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze

Adaptacja do zmian klimatu	- Prowadzenie regulacji mikroklimatu poprzez zalesienia, zadrzewienia śródpolne, zieleń na terenach zabudowanych. - Utrzymywanie właściwego stanu siedlisk (w szczególności wodno-błotnych oraz związanych z dolinami rzek) i gatunków. - Uwzględnianie w dokumentach planistycznych aspektu klimatycznego tak, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk. - Podejmowanie działań służących dobrej kondycji lasów, tj. np. przebudowa drzewostanów i odpowiedni dobór gatunków. - Ochrona struktur przyrodniczych, zachowanie spójności i drożności sieci ekologicznej.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z wielkoobszarowymi pożarami lasów oraz wypalaniem użytków rolnych.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie ochrony i promocji zasobów przyrodniczych (np. roli zjawisk przyrodniczych, presji turystycznej, prawnych podstawach funkcjonowania obszarów chronionych, roli lasów i ich ochrony przed pożarami, szkodliwości wypalania łąk).
Monitoring środowiska	- Monitoring siedlisk i gatunków chronionych przez RDOŚ oraz nadleśnictwo.

Zródło: opracowanie własne

4.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska mianem poważnej awarii określa się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Podstawowe zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, podmioty, których dotyczą wprowadzone przepisy, oraz ich obowiązki i zadania, a także główne procedury i dokumenty są określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Na terenie Gminy Toszek nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR), ani zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR), zgodnie z kryteriami ilościowo-jakościowymi określonymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym

ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zakładami ZDR zlokalizowanymi najbliżej Gminy Toszek są:

- NITROERG S.A. w Bieruniu, lokalizacja w Krupskim Młynie przy ul. Zawadzkiego 1,
- TanQuid Polska Sp. z o.o., Baza Paliw w Radzionkowie przy ul. Zofii Nałkowskiej 51,
- Huta Cynku „Miasteczko Śląskie” S.A. w Miasteczku Śląskim przy ul. Hutniczej 17

Innym typem zagrożeń na terenie gminy są zagrożenia pochodzące z komunikacji. Największe zagrożenia występują na drogach ekspresowych, krajowych i wojewódzkich, na których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W wyniku dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Drogi krajowe, wojewódzkie oraz stacje paliw można uznać za miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe stanowią zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie powiatu. Jeśli wystąpi pożar i wybuch zbiorników niezbędna będzie ewakuacja zamieszkałej w pobliżu ludności oraz nastąpią utrudnienia komunikacyjne. Takie ryzyko określa się jako prawdopodobne.

Działania ratownicze prowadzone na terenie gminy realizują jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. Według danych WIOŚ w latach 2021-2023 nie odnotowano poważnych awarii. Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony	Słabe strony
- brak na terenie gminy zakładów ZDR. - brak na terenie gminy zakładów ZZR	- nie stwierdzono
Szanse	Zagrożenia
- odpowiednie planowanie przestrzenne – lokalizacja zakładów przemysłowych w specjalnych strefach. - działalność kontrolno-inspekcyjna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego. - opór społeczny przed lokalizowaniem nowych zakładów ZDR i ZZR	- ponadlokalny zasięg skutków wystąpienia poważnej awarii, - ekstremalne zjawiska pogodowe (burze, huragany, ulewne deszcze, gradobicie) powodujące wzrost ryzyka wystąpienia poważnej awarii.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Adaptacja do zmian klimatu	- Modernizacja lub budowa nowej infrastruktury transportowej, energetycznej, gazowej w sposób uwzględniający gwałtowne zmiany pogodowe. - Położenie nacisku na tworzenie oraz kontrola systemów zabezpieczeń przed skutkami zmian klimatycznych w przypadku powstawania nowych zakładów przemysłowych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z przesyłem gazu ziemnego, przesyłem i transformacją energii elektrycznej, transportem materiałów niebezpiecznych, działalnością przemysłową i hodowlaną.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców.

	- Poprzez działalność powiatowego i gminnych zespołów zarządzania kryzysowego.
Monitoring środowiska	- Poprzez działalność kontrolno-inspekcyjną WIOŚ, Państwowej Straży Pożarnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego.

Źródło: Opracowanie własne

4.11 Realizacja dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska, istniejące problemy środowiskowe oraz prognoza stanu środowiska

Poprzedni „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek” obowiązujący w latach 2020-2023 wyznaczał do realizacji m.in. następujące cele środowiskowe:

1. Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie zużycia energii końcowej i zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
2. Ograniczenie negatywnego wpływu hałasu na zdrowie ludzi i oddziaływanie na środowisko
3. Kontrola potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego
4. Ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i piętra wodonośnego
5. Kontrola powstawania ewentualnych obszarów górniczych
6. Dobra klasa jakości gleb
7. Utrzymanie dobrego stanu obszarów chronionych, pomników przyrody
8. Poprawa systemu gospodarki odpadami
9. Kontrola powstających zakładów przemysłowych

Do najważniejszych inwestycji realizowanych na terenie Gminy Toszek w ostatnich latach wpływających na poprawę i ochronę stanu poszczególnych komponentów środowiska zaliczyć należy:

- wybudowano kanalizację sanitarną dla rejonu ulic: Ogrodowa, Młyńska, Wiejska, Podwale, Piastowska i Limanowskiego, oraz sieci wodociągowej dla rejonu ulicy Młyńskiej w Toszku
- wybudowano kanalizację sanitarną dla rejonu ulic: Tarnogórska, Gliwicka, Gustawa Morcinka w Toszku,
- wybudowano kanalizację sanitarną i deszczową dla rejonu ulic: Eichendorffa, Curie Skłodowskiej i Reymonta w Toszku
- w roku 2021 wymieniono 1.216 opraw świetlnych na terenie Gminy Toszek – dokonano wymiany opraw sodowych na LED-owe,
- w roku 2021 przystąpiono do realizacji zadania inwestycyjnego pod nazwą „Parkuj i jedź budowa centrum przesiadkowego w Toszku”, której przedmiotem jest zaprojektowanie i wykonanie obiektów budowlanych, w tym w szczególności przebudowa drogi gminnej - ul. Dworcowej w Toszku, przebudowa byłego dworca, budowa parkingu oraz elementów małej architektury
- w roku 2022 dokonano modernizacji drogi gminnej ul. Wiejskiej w Paczynie,
- budowa Centrum Przesiadkowego w Toszku,
- Etap I „Budowa i przebudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej na terenie gminy Toszek - poprawa jakości i standardów życia” – przebudowano część wodociągu w miejscowości Boguszyce oraz Paczyna.
- rozpoczęto realizację „Przebudowy oraz modernizacji dróg gminnych na terenie Miasta i Gminy Toszek - Rządowy Fundusz Polski Ład – przebudowa oraz modernizacja dróg gminnych” – obejmującej swoim zakresem wykonanie dokumentacji projektowej oraz wykonanie robót budowlanych dróg:
 - a - nr 620106 S ul. Wiejska w Boguszycach,
 - b - nr 620190 S ul. Górna w Ligocie Toszeckiej,

- c - nr 620253 S ul. Ogrodowa w Pisarzowicach,
- d - nr 620018 S ul. Leśna w Toszku,
- e - nr 620126 S ul. Osiedlowa w Ciochowicach,
- f - nr 620272 S ul. Wiejska w Płużnicze,
- g - nr 620301 S ul. Nogowczycka w Proboszczowicach,
- h - nr 620216 S ul. Plac Drzewny w Paczynie,
- „Przebudowa dróg gminnych: ul. dr. Ludwiga Guttmanna, ul. ks. Twardowskiego, ul. Polna, ul. Boczna w Toszku wraz z rozbudową oświetlenia ulicznego – poprawa stanu technicznego”,
- „Przebudowa dróg gminnych - ul. Srocza Góra i ul. Jaskółcza oraz drogi wewnętrznej, tj. ul. Słowików w Pniowie - poprawa stanu technicznego”,
- Przebudowa oraz modernizacja dróg gminnych DG 620326 S ul. Kotliszowicka w Wilkowiczkach i DG 6203 25 S ul. Wiejska w Wilkowiczkach,
- „Tworzenie i odnowienie zieleni w Gminie Toszek”,
- „Termomodernizacja Szkoły Podstawowej im. Królowej Jadwigi w Pniowie”,
- Przebudowa oraz modernizacja drogi Świńskiej w Kotulinie.

Na podstawie dokonanego opisu stanu środowiska oraz przeprowadzonej analizy SWOT dla poszczególnych obszarów interwencji zidentyfikowano następujące najważniejsze problemy środowiskowe na terenie Gminy Toszek, które wymagają podjęcia działań naprawczych w ramach niniejszego Programu:

1. Występowanie przekroczeń dopuszczalnych standardów jakości powietrza.

Zgodnie z aktualną „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2022” na terenie Gminy Toszek ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi nie wyznaczono **obszaru przekroczeń poziomu celów długoterminowych dla strefy śląskiej**.

Uchwałą NR VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego w/w program.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza nadano kod aktualizacji Programu: PL24PM10dPM2.5aBaPa.

Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego została przygotowana, ponieważ w 2022 roku nadal notowane były przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń pyłowych i poziomu docelowego benzo(a)pirenu we wszystkich strefach województwa śląskiego oraz dwutlenku azotu w strefie aglomeracja górnośląska. Program opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych.

Program obejmuje pięć stref oceny jakości powietrza:

- strefa aglomeracja górnośląska (o kodzie PL2401);
- strefa aglomeracja rybnicko-jastrzębska (o kodzie PL2402);
- strefa miasto Bielsko-Biała (o kodzie PL2403);
- strefa miasto Częstochowa (o kodzie PL2404);
- strefa śląska (o kodzie PL2405).

Gmina Toszek zalicza się do strefy śląskiej.

2. Zła jakość wód powierzchniowych.

Program monitoringu wód powierzchniowych przygotowuje się na okres 6 lat. Obecnie obowiązuje cykl monitoringu na lata 2022-2027. Opracowany program ma charakter wstępny i będzie podlegał corocznej aktualizacji.

3. Silne zagrożenie obszaru gminy suszą.

Zgodnie z opracowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” wynikowe (łączne) zagrożenie obszaru Gminy Toszek suszą zostało określone jako ekstremalne, w tym zagrożenie suszą rolniczą jako ekstremalne.

4. Występująca na terenie gminy strefa zagrożenia powodziowego

Teren Gminy Toszek nie zalicza się do stref zagrożenia powodziowego.

5. Dominujący udział zmieszanych odpadów komunalnych odbieranych z terenu gminy.

W 2023 r. z obszaru Gminy Toszek odebrano 3 519,919 Mg odpadów komunalnych. Zdecydowanie największy udział w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych posiadały niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – 2 480,04 Mg.

6. Duża ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

Zgodnie z Bazą Azbestową (dostęp na dzień 05.06.2024 r.) na terenie Gminy Toszek zinventaryzowano 767 522 Mg wyrobów zawierających azbest (głównie pod postacią falistych płyt azbestowo-cementowych stosowanych jako pokrycia dachowe), z czego do usunięcia i unieszkodliwienia pozostało 504 756 Mg.

W kolejnej tabeli przedstawiono prognozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Toszek.

Tabela 25. Prognoza stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Toszek

Komponent środowiska	Prognoza/zmiana stanu
Klimat	Wyniki analiz naukowych oraz scenariusze klimatyczne wykonane w ramach „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) jednoznacznie wskazują, iż klimat Polski ulega systematycznej zmianie. Największe zagrożenie dla gospodarki oraz społeczeństwa stanowią: - wzrost średniej rocznej temperatury powietrza; - zmiana struktury opadów – opady są bardziej gwałtowne, krótkotrwałe oraz nieregularne; - wzrost częstotliwości występowania oraz nasilenia zjawisk ekstremalnych takich jak: silne wiatry, nawalne deszcze, burze, fale upałów.
Powietrze	W kontekście prognozowania zmiany jakości powietrza kluczowe znacznie ma obserwowana tendencja wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza. Wyższe temperatury powietrza zmniejszają zapotrzebowanie na energię grzewczą w sezonie zimowym. W związku z czym mniejsze zużycie paliw opałowych przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz na poprawę jego jakości. Również wprowadzane

	i obowiązujące obecnie przepisy prawne ustalające wymagania w zakresie stosowania niskoemisyjnych paliw oraz urządzeń grzewczych (np. „uchwała antysmogowa”) wpłyną na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora komunalnego (emisja powierzchniowa), który stanowi główne źródło zanieczyszczeń powietrza na terenie kraju (szczególnie w zakresie pyłów zawieszonych oraz benzo(a)pirenu.
Wody powierzchniowe i podziemne	Prognozowane zmiany klimatyczne polegające na wzroście średniej rocznej temperatury powietrza oraz zmiany struktury opadów w konsekwencji wpłyną na nasilenie zjawiska suszy. W związku z czym stan ilościowy oraz dostępność zasobów wód dla wszystkich sektorów gospodarki zmniejszy się. Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych i zakładów produkcyjno-przemysłowych) również przyczyni się do degradacji ilościowej i jakościowej środowiska wodnego.
Klimat akustyczny	Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych, zakładów produkcyjno-przemysłowych, terenów komunikacyjnych) przyczyni się do wzrostu natężenia dźwięku w środowisku.
Promieniowanie elektromagnetyczne	Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych i zakładów produkcyjno-przemysłowych) przyczyni się do wzrostu liczby sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych takich jak: stacje transformatorowe, napowietrzne linie elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej, radiowe i telewizyjne stacje nadawcze. Powyższe spowoduje wzrost poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Wzrost poziomu promieniowania elektromagnetycznego w środowisku spowodowany będzie również wprowadzaniem na terenie kraju technologii mobilnej piątej generacji (5G) pracującej na wyższych częstotliwościach.
Gleby i powierzchnia ziemi	Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych, zakładów produkcyjno-przemysłowych, terenów komunikacyjnych) przyczyni się do zmniejszenia powierzchni gleb i gruntów czynnych biologicznie.
Zasoby przyrodnicze	Środowisko biotyczne podlega bardzo różnorodnym oddziaływaniom człowieka. Postępujący wzrost presji urbanizacji, w przypadku braku podejmowania kompleksowych działań ochronnych, może prowadzić do stopniowego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Dotyczy to w szczególności zaniku gatunków rzadkich, kosztem wzrostu liczby gatunków synantropijnych i pospolitych. W świetle przewidywanego wzrostu udziału powierzchni zabudowanych i zainwestowanych, a także innych presji (np. turystycznej i rekreacyjnej), można się spodziewać utrzymywania lub nasilenia niekorzystnych skutków tych zjawisk dla przyrody ożywionej.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane negatywne zmiany stanu i jakości większości analizowanych w powyższej tabeli komponentów środowiska na terenie Gminy Toszek powodują konieczność intensyfikacji podejmowania działań naprawczych i zapobiegawczych określonych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek”.

5. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

5.1 Spójność Programu Ochrony Środowiska z ważniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie ogólnokrajowym

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców.

Polityka Energetyczna Polski do roku 2040

„Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” to 1 z 9 strategii zintegrowanych wynikających ze „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. PEP2040 jest kompasem dla przedsiębiorców, samorządów i obywateli w zakresie transformacji polskiej gospodarki w kierunku niskoemisyjnym.

W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Próba uniknięcia „straconej dekady”, czyli rozwoju gospodarczego wolniejszego niż w poprzednim dziesięcioleciu. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak, aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych, Polska dysponowała nowymi potencjałami wzrostu w obszarach dotychczas nieeksploatowanych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, które posłużą do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów SOR do roku 2030.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030

Dokument strategiczny Ministra Klimatu i Środowiska pn. „Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)” określa działania naprawcze do realizacji w perspektywie krótkoterminowej do 2025 r., średnioterminowej do 2030 r. oraz długoterminowej do 2040 r., które będą nie tylko spójne

z dotychczas realizowaną polityką poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania zmianom klimatu na poziomie krajowym oraz wojewódzkim i gminnym, ale przede wszystkim będą określać nowe kierunki działań w tym obszarze.

Dokument ma na celu skoordynowanie działań wynikających z krajowych ram polityki dotyczącej jakości powietrza w powiązaniu z obszarami polityk odnoszących się do sektora bytowo-komunalnego, czystej energii, ciepła oraz odnawialnych źródeł energii, a także transportu.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020 – nadal aktualny

Cel główny Programu został przedstawiony następująco: Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju. Cele szczegółowe i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Aktualizacja programu wodno - środowiskowego kraju, planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (zwana Ramową Dyrektywą Wodną) zobowiązała Państwa Członkowskie do opracowania programów działań, które mają zapewnić osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych zgodnie z zapisami art. 4 RDW. Na podstawie art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, zwanej dalej ustawą Prawo wodne, wypełnieniem tego zobowiązania jest Program wodno-środowiskowy kraju z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy. Dokument ten jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Zakres Programu wodno-środowiskowego kraju ustalają zapisy art. 113b ustawy Prawo wodne.

Region wodny Górnej Odry

Region wodny Górnej Odry zajmuje powierzchnię około 9 425 km². Obejmuje górną część obszaru dorzecza Odry od granic państwa do ujścia Nysy Kłodzkiej. Według podziału fizycznogeograficznego region wodny obejmuje: Sudety Wschodnie i Nizinę Śląską od zachodu, Wyżynę Śląską od wschodu, od południa Kotlinę Ostrawską, Pogórze Zachodniobeskidzkie oraz Beskidy Zachodnie. Do najważniejszych prawobrzeżnych dopływów Odry w regionie wodnym Górnej Odry należą: Olza, Ruda, Bierawka, Kłodnica i Mała Panew natomiast najważniejszymi lewobrzeżnymi dopływami są:

Psina i Osobłoga (cieki II rzędu). Całkowita długość sieci hydrograficznej zlewni Górnej Odry wynosi około 2 125 km. Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: Dzierżno Duże (o funkcjach przeciwpowodziowej, przyrodniczej i krajobrazowej), Rybnicki (o funkcji hydroenergetycznej oraz rekreacyjnej), Pławniowice (o funkcji rekreacyjnej), Dzierżno Małe (pełniący funkcję rekreacyjno-wypoczynkową, wykorzystywany również wędkarsko, w celu poprawy warunków żeglugowych na Kanale Gliwickim, spełnia również zadania przeciwpowodziowe oraz służy utrzymaniu przepływu nienaruszalnego), Turawa (pełniący funkcję regulacyjną oraz rekreacyjno-wypoczynkową, w tym w zakresie żeglarstwa oraz wędkarstwa), Racibórz Dolny (suchy zbiornik przeciwpowodziowy (polder)).

Na przeważającej części regionu wodnego zasilanie cieków powierzchniowych następuje w połowie ze spływów powierzchniowych oraz w połowie z zasilania wodami podziemnymi. Jedynie w północno-wschodniej części regionu wodnego Górnej Odry w odpływie całkowitym przeważa zasilanie podziemne.

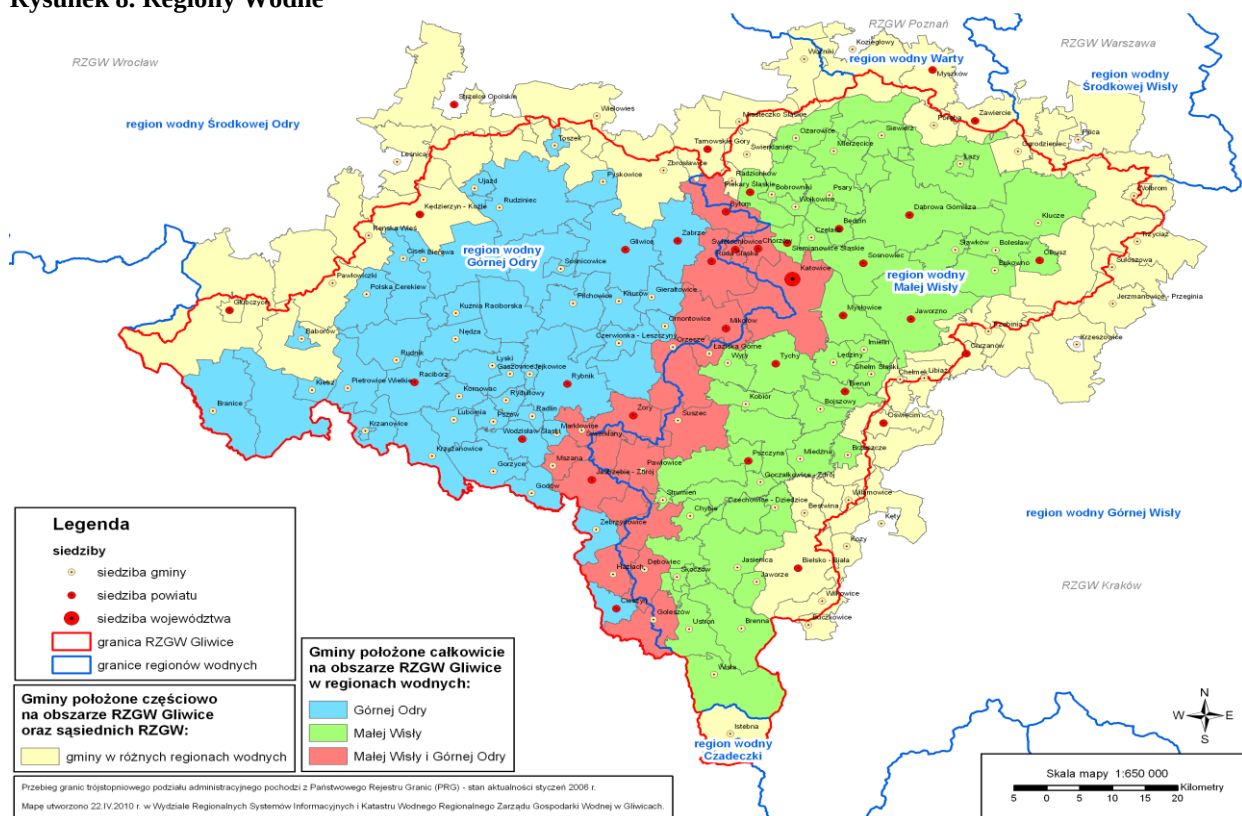
Region wodny Górnej Odry znajduje się w obrębie dwóch ekoregionów (wykres 3-2). Są to: Równiny Wschodnie (83% powierzchni regionu) i Karpaty (17% powierzchni regionu).

Rysunek 7. Region wodny Górnej Odry

Źródło: <http://www.gliwice.rzgw.gov.pl>

Rysunek 8. Regiony Wodne

Źródło: <http://www.gliwice.rzgw.gov.pl>

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca Rada Ministrów przyjęła "Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – PEP2030. PEP2030 staje się najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze. PEP2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)". PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2030"

Działania realizowane w ramach BEiŚ związane będą m.in. z gospodarowaniem zasobami wodnymi dla ochrony przed powodzią, suszą, deficytem wody, odpowiednim gospodarowaniem zasobami kopalin, zapewnieniem dostaw importowanych energii elektrycznej, modernizacją sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowaniem do wprowadzenia energetyki jądrowej, poprawą efektywności energetycznej. Strategia obejmuje następujące obszary: bezpieczeństwo energetyczne, ochronę środowiska, racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi, tworzenie i doskonalenie profesjonalnych kadr sektora

energetyki, ochronę środowiska i gospodarki zasobami naturalnymi, technologie informacyjne i komunikacyjne oraz promowanie odnawialnych źródeł energii i ich dywersyfikacji.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Uwzględnia ona uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Próba uniknięcia „straconej dekady”, czyli rozwoju gospodarczego wolniejszego niż w poprzednim dziesięcioleciu. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak, aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych, Polska dysponowała nowymi potencjałami wzrostu w obszarach dotychczas nie eksploatowanych. Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.

Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji Strategii, zostały określone wartości wskaźników. Obrazują one pożądane efekty realizacji przyjętych w dokumencie celów. Dodatkowo, dla niektórych działań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, uwzględniony został rok 2023, jako końcowa data finansowania dostępnego w ramach wieloletniej perspektywy finansowej UE dla okresu programowania 2014-2020, zgodnie z obowiązującą regułą n+3. Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z wymiarem operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5). Strategia uwzględnia główne elementy struktury wymagane przez tę ustawę dla tego typu dokumentów (art. 9 i art. 12a.). Ujęte w Strategii projekty strategiczne stanowią strategiczne zadania państwa. W części odnoszącej się do rozwoju zrównoważonego terytorialnie wskazane są również obszary strategicznej interwencji państwa.

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 z perspektywą do roku 2030 oraz do 2040

Problematyka jakości powietrza coraz częściej utożsamiana jest z negatywnym wpływem zanieczyszczeń nie tylko na środowisko jako całość, ale także na stan zdrowia i komfort życia ludzi. Związane jest to z faktem coraz większej świadomości społeczeństwa na temat wpływu zanieczyszczenia powietrza na stan zdrowia. Wpływają na to z pewnością działania edukacyjno-informacyjne, prowadzone na wszystkich poziomach zarządzania jakością powietrza, zarówno na poziomie krajowym przez administrację rządową, jak również na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym przez administrację samorządu

terytorialnego. Problem nieodpowiedniej jakości powietrza nie jest wyłącznie „krajowym” problemem. Borykają się z nim niemal wszystkie państwa rozwinięte i rozwijające się. Wysokie stężenia zanieczyszczeń są częstym zjawiskiem w regionach przemysłowych (północne Włochy), ze specyficzną topografią (jak np. niecki górskie, doliny) oraz mocno zurbanizowanych. Niemniej jednak w Polsce stężenia normowanych substancji w powietrzu są znacząco wyższe w porównaniu do innych państw członkowskich Unii Europejskiej i w okresie jesienno-zimowym, tzw. okresie „grzewczym” problem ten dotyczy praktycznie całego kraju. Natomiast transport drogowy jest drugim, co do wielkości źródłem zanieczyszczeń powietrza w Polsce. Problem ten dotyczy przede wszystkim największych miast (np. aglomeracja warszawska), gdzie transport stanowi większość emisji zanieczyszczeń powietrza. W aglomeracjach transport ma też znaczący udział w emisji konkretnych rodzajów zanieczyszczeń – np. tlenków azotu. Zła jakość powietrza istotnie wpływa na zdrowie społeczeństwa i wywołuje straty finansowe. Z tego powodu w Europie od lat wspierane są działania ukierunkowane na poprawę tej sytuacji.

Strategia Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Właściwie dobrana paleta działań zmniejszających wrażliwość kraju na zmiany klimatyczne będzie stanowić istotny czynnik stymulujący wzrost efektywności i innowacyjności polskiej gospodarki. Niniejszy „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020) został przygotowany z myślą o zapewnieniu warunków stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyka, jakie niosą ze sobą zmiany klimatu, ale również z myślą o wykorzystaniu pozytywnego wpływu, jaki działania adaptacyjne mogą mieć nie tylko na stan polskiego środowiska, ale również wzrost gospodarczy.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planu działań na lata 2015-2020

Ochrona i zrównoważone użytkowanie całego dziedzictwa przyrodniczego były głównym tematem obrad podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju odbywającej się w 1992 r. (tzw. Szczyt Ziemi) w Rio de Janeiro w Brazylii. Przyjęto wówczas i podpisano Konwencję o różnorodności biologicznej (CBD), która wprowadziła do polityk na całym świecie nowe standardy ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody w reakcji na niepokojące negatywne trendy, wskazujące na utratę różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów w skali globalnej. Różnorodność biologiczna to nie tylko bogactwo genów, gatunków i ekosystemów, które powinniśmy chronić dla wartości samych w sobie, ale jest to kapitał naturalny, od którego zależy jakość rozwoju społecznego i gospodarczego każdego kraju. Dlatego utrata różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów jest postrzegana jako jedno z największych zagrożeń środowiskowych na świecie. Mimo to zabrakło odpowiedniej determinacji w dążeniu do zatrzymania procesu ubożenia zasobów przyrodniczych w myśl ambitnie wytycznego celu osiągnięcia tego do 2010 roku.

5.2 Spójność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Województwa Śląskiego

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2023-2028 - Projekt

Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2023-2028 (dalej: Pgowś2028) stanowi aktualizację Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (dalej: Pgowś2022) przyjętego Uchwałą Nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 roku podjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego.

Pgowś2028 zawiera między innymi: analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami, prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, cele w zakresie gospodarki odpadami, kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami, harmonogram, określenie wykonawców i sposobu finansowania oraz przewidywane koszty zadań wynikających z przyjętych kierunków działań, wskazanie instalacji komunalnych na obszarze województwa, informację o strategicznej ocenie oddziaływania Pgowś2028 na środowisko, określenie sposobu monitoringu i oceny wdrażania Pgowś2028 pozwalającego na określenie sposobu oraz stopnia realizacji celów i zadań zdefiniowanych w Pgowś2028.

Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego

Uchwałą nr VI/62/8/2023 z dnia 20 listopada 2023 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 roku. Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego została przygotowana, ponieważ w 2022 roku nadal notowane były przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń pyłowych i poziomu docelowego benzo(a)pirenu we wszystkich strefach województwa śląskiego oraz dwutlenku azotu w strefie aglomeracja górnośląska. Program opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych⁸. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych.

Program obejmuje pięć stref oceny jakości powietrza:

- strefa aglomeracja górnośląska (o kodzie PL2401);
- strefa aglomeracja rybnicko-jastrzębska (o kodzie PL2402);
- strefa miasto Bielsko-Biała (o kodzie PL2403);
- strefa miasto Częstochowa (o kodzie PL2404);
- strefa śląska (o kodzie PL2405).

Nadrzędnym celem Programu jest ewaluacja działań naprawczych, tak, aby ich realizacja doprowadziła do poprawy stanu jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego. Celem Programu jest również wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń substancji w powietrzu.

Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, w granicach administracyjnych województwa śląskiego, wprowadzono ograniczenia i zakazy obejmujące cały rok kalendarzowy, określone uchwałą w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W §2 w/w uchwały przedstawiono rodzaje instalacji, dla których wprowadzone zostały ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji, w których następuje spalanie paliw stałych w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne, w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- 2) wydzielają ciepło lub
- 3) wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika.

W instalacjach zakazuje się stosowania:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%,
- 4) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Uchwała weszła w życie z dniem 1 września 2017 roku z następującymi wyjątkami:

- 1) wymagania wskazane dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku będą obowiązywać:
 - a) od 1 stycznia 2022 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie powyżej 10 lat od daty ich produkcji lub nieposiadających tabliczki znamionowej,
 - b) od 1 stycznia 2024 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie od 5 do 10 lat od daty ich produkcji,
 - c) od 1 stycznia 2026 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie poniżej 5 lat od daty ich produkcji,
 - d) od 1 stycznia 2028 roku w przypadku instalacji spełniających wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012,
- 2) wymagania wskazane dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku, będą obowiązywać od 1 stycznia 2023 roku, chyba że instalacje te będą
 - a) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
 - b) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. A załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie - aktualny

Obowiązek opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem wynika z Ustawy Prawo ochrony środowiska, zwaną dalej POŚ. Zgodnie z art. 119 ust. 2 ww. ustawy, organem odpowiedzialnym za określenie programów ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ww. ustawy jest sejmik województwa.

Przedmiotowe programy są aktami prawa miejscowego, stosownie do art. 84 ustawy POŚ powinny być określone w terminie jednego roku od dnia przedstawienia map akustycznych przez podmioty zobowiązane do ich sporządzenia.

Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Programem ochrony środowiska przed hałasem powinny zostać objęte obszary, na których stwierdzono ponadnormatywne oddziaływanie hałasu (dla wskaźnika LDWN oraz LN). Analizie poddano tereny znajdujące się poza aglomeracjami. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, miasta będące aglomeracjami mają obowiązek sporządzania odrębnych opracowań dla ich terenów.

5.3 Zgodność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Powiatu Gliwickiego

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gliwickiego na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030” został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku (zaktualizowanych w 2017 i 2020 roku). Aktualnie obowiązujące wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu powiatowego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie powiatu, ale bez zaangażowania finansowego Powiatu.

Kierunki interwencji w niniejszym Programie zostały zaczerpnięte wprost z Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 i są one spójne z kierunkami interwencji określonymi przez Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Kierunki Strategicznego Rozwoju Powiatu Gliwickiego w perspektywie roku 2035

W związku z potrzebą kontynuacji planowania strategicznego po upływie ważności Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020, został opracowany i przyjęty przez Radę Powiatu Gliwickiego uchwałą nr XXXIV/272/2021 z dnia 16 grudnia 2021 roku, nowy dokument strategiczny na kolejną perspektywę czasową.

Dokument strategiczny o nazwie „Kierunki Strategicznego Rozwoju Powiatu Gliwickiego w perspektywie roku 2035” określa kierunki rozwoju powiatu do realizacji na lata 2021-2035. Jego celem jest wskazanie misji, wizji oraz celów strategicznych, których realizacja w określonym horyzoncie czasowym przyczyni się do rozwoju powiatu.

Wizje przyszłości Powiatu Gliwickiego nakreślone przez kierunki strategiczne:

- Atrakcyjne, spokojne i zdrowe miejsce zamieszkania - zarówno dla mieszkańców dotychczasowych, jak również nowych mieszkańców poszukujących jakości życia opartej na cechach innych niż w dużych ośrodkach miejskich.

- Przestrzeń partnerstwa będącego fundamentem innowacyjności i chęci zaangażowania lokalnych podmiotów w rozwój lokalny.

- Współzależny i zintegrowany rozwój funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, środowiskowych, respektujący priorytety ekorozwoju.

- Rozwój powiatu gliwickiego wykorzystujący dwustronne relacje między powiatem a miastami Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, w szczególności komplementarność funkcji i współpracę z miastem Gliwice.

- Wyjątkowe miejsce na mapie województwa śląskiego pod względem walorów środowiskowych – pielęgnowanych i rozsądnie wykorzystywanych dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych, atrakcyjnych dla mieszkańców Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

- Obszar będący wizytówką województwa śląskiego, promujący region walorami przełamującymi stereotypowe postrzeganie Górnego Śląska.

Dokument określa 3 cele strategiczne Powiatu Gliwickiego:

1. Przemiany Powiatu Gliwickiego inspirowane i dynamizowane przez mieszkańców
 - mieszkańcy uczestnikami procesu kształtowania i realizacji polityki rozwoju powiatu
 - społeczność lokalna zintegrowana wokół tradycji i wspólnej przyszłości powiatu
 - otwarcie mieszkańców na otoczenie i zdolność do funkcjonowania we współczesnym świecie
2. Oryginalne walory powiatu tworzące unikatową jakość życia mieszkańców
 - wysoka jakość przestrzeni powiatu,
 - unikatowość i wysoka jakość walorów przyrodniczych,
 - usługi społeczne wspierające funkcjonowanie mieszkańców w powiecie,
 - dogodne warunki do osiedlania się w powiecie nowych mieszkańców,
 - spójność transportowa i powiązania komunikacyjne powiatu z Gliwicami i GZM,
3. Solidne fundamenty dla rozwoju gospodarczego powiatu i społeczności lokalnej
 - dostępność wykwalifikowanych kadr podnosząca atrakcyjność biznesową powiatu,
 - przedsiębiorczość mieszkańców zagospodarowująca walory i potencjały powiatu,
 - wysoka atrakcyjność biznesowa powiatu,
 - sprawna i efektywna administracja publiczna,

5.4 Zgodność z dokumentami strategicznymi Gminy Toszek

Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Toszek

Gminnym systemem zagospodarowania odpadów komunalnych objęte są nieruchomości zamieszkałe oraz od 2015 roku nieruchomości, na których znajdują się domy jednorodzinne oraz wielorodzinne.

Stosownie do postanowień art. 5 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Toszek właściciele wszystkich nieruchomości, na których powstają odpady, są obowiązani do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Toszek

W ujęciu formalnym PGN to strategiczny dokument, który wyznacza kierunki dla Gminy Toszek w zakresie działań zarówno inwestycyjnych, jak i miękkich w takich obszarach jak: transport publiczny i prywatny, oświetlenie uliczne, budownictwo publiczne, gospodarka przestrzenna, produkcja energii elektrycznej i ciepłej. Wyznacza konkretne cele w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii w Gminie. Plan ma również być ściśle związany z realizacją zapisów Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Toszek na lata 2014-2029 obowiązującego dla terenu Gminy.

W praktyce PGN ma przede wszystkim służyć wszystkim mieszkańcom Gminy dla:

- osiągnięcia poprawy jakości powietrza, czego efektem będzie polepszenie zdrowotności mieszkańców,
- przyspieszenia procesu modernizacji systemów zużywających energię poprzez uzyskanie wsparcia inwestycyjnego,
- zmniejszenie kosztów energii na skutek wprowadzenia nowych rozwiązań techniczno-technologicznych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Toszek do roku 2023 - aktualny

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Toszek opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmującym działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną oraz działania dotyczące modernizacji infrastruktury mieszkaniowej i technicznej. Toszek stanowi potencjalnie istotny punkt na turystycznej mapie województwa śląskiego i jako jeden z najistotniejszych zasobów gminy Toszek może stymulować rozwój gminy w aspekcie niwelowania koncentracji obszarów kryzysowych. Toszek, ze względu na czyste powietrze oraz potencjalne walory turystyczne i przyrodnicze, przy jednoczesnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stanowić może atrakcję turystyczną generującą nowe miejsca pracy i zmianę poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym.

Realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Toszek zaplanowano w formie trzech kierunków interwencji (dziedzin strategicznych) określonych na podstawie analizy danych zastanych, diagnozy potrzeb i problemów rewitalizacyjnych. Dziedziny te odpowiadają na zidentyfikowane w ramach diagnozy zjawiska kryzysowe, realizując cel strategiczny Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego, jakim jest: ożywienie społeczno-gospodarcze mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz zmniejszenie koncentracji obszarów problemowych gminy Toszek przy partycypacji i zaangażowaniu zróżnicowanych grup interesariuszy Programu Rewitalizacji.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Toszek

Celem Studium jest opracowanie zasad polityki przestrzennej gminy w oparciu o program rozwoju ekonomiczno-społecznego oraz istniejące uwarunkowania (tj. m.in. potencjał ekonomiczny, zasoby kulturowe, naturalne i krajobrazowe).

Studium zatem jest opracowaniem wstępnym, które w sposób kompleksowy i szeroki obejmuje wszystkie problemy istotne dla planowanego rozwoju i strategii jego realizowania w perspektywnym okresie bez określonego limitu czasowego. Zatem opracowanie studium nakreśla podstawy, główne kierunki i założenia do sporządzenia planów miejscowych lub zmian planu (niezależnie od czasu ich podejmowania). Celem głównym jest sprecyzowanie zasad porządkowania i modernizacji struktury przestrzennej, rozwoju podstawowych funkcji gminy oraz ochronę wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Studium jest także programem dla władz samorządowych, uwzględniającym atuty i słabości rozwojowe (S.W.O.T.) ujawniającym niedoceniane lub niedostrzegane szanse aktywizacji społecznej i przestrzennej gminy – ujawnione i nakreślone w okresie powstawania studium. Ponieważ ekonomiczne i funkcjonalne uwarunkowania mogą się zmieniać z tego względu studium powinno być otwarte na zmianę ustaleń, aby mogło być wykorzystywane w przyszłych generacjach planów przestrzennych podyktowanych nowymi potrzebami, trudnymi do sprecyzowania w chwili obecnej. Studium jest pomocne w ustaleniu kolejności realizacji zadań inwestycyjnych, a także alternatywnych kierunków rozwoju gospodarczo-przestrzennego.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Toszek

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego zawierają zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, a także wyznaczają kierunki polityki przestrzennej i urbanizacyjnej Gminy Toszek. Ponadto w Planach zapisane są również zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego. Program Ochrony Środowiska wykazuje spójność z zapisami Miejscowych Planów w zakresie przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem środowiska przyrodniczego przy planowanej zabudowie, a także wprowadzeniu ograniczeń w użytkowaniu terenu przy ciekach wodnych, kanałach i rowach melioracyjnych.

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Toszek na rok 2024

Program określa ogólne wytyczne dotyczące zapewnienia opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt poprzez określenie celów, zadań realizowanych w roku 2024 w ramach Programu wraz ze wskazaniem realizujących je jednostek.

W Programie określono zadania, których wybór został podyktowany zapisami art. 11a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.

Program dotyczy zapewnienia opieki oraz przeciwdziałania bezdomności zwierząt domowych, a w szczególności psów i kotów oraz zwierząt gospodarskich, a także zapewnienia opieki kotom wolno żyjącym.

Celem niniejszego programu jest:

- 1) odławianie bezdomnych zwierząt;
- 2) zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt;
- 3) obowiązkową sterylizację albo kastrację zwierząt w schronisku dla zwierząt;
- 4) poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
- 5) opiekę nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie w okresie od 1 listopada do 31 marca;
- 6) sterylizację i kastrację dojrzałych płciowo kotów, celem ograniczenia populacji wolno żyjących kotów;
- 7) usypianie ślepych miotów;
- 8) zapewnienie miejsca dla zwierząt gospodarskich;
- 9) zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;
- 10) zapewnienie bezpłatnego oznakowania psów mikrochipem.

Odławianiem bezdomnych zwierząt zajmuje się na terenie Gminy Toszek Firma Handlowo Usługowa Jurczyk Mariusz, 42-400 Zawiercie, ul. Strumień Wierczki 27, która posiada miejscową decyzję zezwalającą na prowadzenie tego rodzaju działalności i numer weterynaryjny, który nadaje Państwowa Inspekcja Weterynaryjna zgodnie z miejscem prowadzonej działalności, a także spełnia warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Aglomeracja Toszek – KPOŚK

W skład aglomeracji Toszek wchodzi następujące miejscowości:

- a) Toszek,
- b) Sarnów,

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji Toszek wynosi 3 605 RLM. Na obszarze aglomeracji Toszek nie znajdują się strefy ochronne ujęć wody, dla których określono zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych terenach. Na obszarze aglomeracji Toszek nie znajdują się obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych dla których określono zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych obszarach. Na obszarze aglomeracji Toszek występują następujące formy ochrony przyrody:

- Pomnik przyrody - Jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), decyzja Nr RL-VII-7140/42/81 z dnia 09 grudnia 1981 r. Wojewody Katowickiego – data publikacji 1981 12-09 Kod Inspire PL.ZIPOP.1393.PP.2405073.572, drzewo rośnie w mieście Toszek w alei bukowo-jesionowej na terenie gospodarstwa podworskiego, ok. 30 m od ulicy, przy parku miejskim.

Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Toszek

Regulamin określa prawa i obowiązki dostawców oraz odbiorców usług korzystających na terenie Gminy Toszek z usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Przedsiębiorstwo, zgodnie z przepisami ustawy, w zakresie dostarczania wody ma obowiązek zapewnić:

1. Dostarczać odbiorcy usług wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w ilości nie mniejszej niż 0,5 m³ na dobę, to jest 180 m³ rocznie.

2. Zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny z zastrzeżeniem wyjątków określonych w art. 8 ust. 1 ustawy.

3. W przypadku dostarczania wody z posiadanej sieci wodociągowej, zapewnić dostawę wody pod ciśnieniem nie mniejszym niż 0,2 MPa mierzonego u wylotu na zaworze za wodomierzem głównym zainstalowanym na przyłączy wodociągowym.

4. Prowadzić regularną wewnętrzną kontrolę jakości dostarczanej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5. Zapewnić należytą jakość dostarczanej wody odpowiadającą wymaganiom określonym w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 13 ustawy.

W zakresie odbioru ścieków przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest zobowiązane:

1. Przyjmować do posiadanej sieci kanalizacyjnej ścieki wprowadzane przez odbiorców usług, w ilości nie mniejszej niż 0,5 m³ na dobę, to jest 180 m³ rocznie.

2. Zapewnić ciągły odbiór ścieków o stanie i składzie zgodnym z aktualnie obowiązującymi przepisami i obowiązującą umową o odprowadzanie ścieków.

3. Odprowadzać wprowadzone ścieki do posiadanych urządzeń kanalizacyjnych.

4. Przedsiębiorstwo ma prawo do przeprowadzania bieżącej kontroli ilości i jakości wprowadzanych ścieków oraz kontroli przestrzegania umownych ustaleń dotyczących technicznych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

5. Obowiązki odbiorców usług określa umowa zawarta pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług.

5.5 Cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska

Przyjęte w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031” cele, kierunki interwencji oraz zadania wynikają ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji (analiza SWOT).

Zadania podejmowane na szczeblu gminnym przyczyniają się do osiągnięcia krajowych, wojewódzkich i powiatowych celów środowiskowych zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych.

Przyjęte w POŚ rozwiązania uwzględniają w pierwszym rzędzie działania prowadzące do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, poprawy stanu środowiska, poprawy stanu jakości powietrza, zapewnienia racjonalnej gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do nich, zapobiegania klęskom żywiołowym.

W kolejnej tabeli przedstawiono przyjęte do realizacji w ramach POŚ cele, kierunki interwencji i zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji wraz z przypisanymi wskaźnikami monitorującymi.

5.5.1 Cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek

Dla obszarów wymagających interwencji wyznaczono cele, kierunki i zadania, które służyć mają poprawie stanu środowiska, co przedstawiono w poniższej tabeli. Oprócz tego wyznaczono zadania, które mają służyć ochronie i zachowaniu obecnego stanu pozostałych komponentów środowiska. Do każdego zadania przypisano podmiot odpowiedzialny za wykonywane zadania oraz przypisano ryzyka, jakie wiążą się z realizacją danego zadania. Wymagane jest, aby zadania podejmowane na szczeblu samorządowym przyczyniły się do osiągnięcia krajowych celów zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych.

Tabela 26. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji na terenie Gminy Toszek

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Ochrona klimatu i jakość powietrza	Poprawa i ochrona jakości powietrza	Substancje których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne	PM10, PM2,5, ozon, benzo(a) piren	Brak przekroczeń do 40 µg/m³ PM 10 i do 20 µg/m³ PM 2,5	Ograniczenie „niskiej emisji” i poprawa efektywności energetycznej	- termomodernizacja budynków (mieszkalnych, użyteczności publicznej) - wymiana przestarzałych źródeł grzewczych opalanych paliwami stałymi - montaż/zwiększenie instalacji fotowoltaicznych na budynkach indywidualnych	Gmina Toszek, właściciele i zarządcy budynków	Brak środków finansowych
					Ograniczenie emisji komunikacyjnej	- modernizacja, przebudowa i remonty nawierzchni dróg, - budowa i remonty chodników	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych
Zagrożenie hałasem	Ograniczenie negatywnego wpływu hałasu na zdrowie ludzi i oddziaływania na środowisko	Występowanie hałasu komunikacyjnego wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych DK 94	Tak	Brak przekroczeń do 60 dB	Ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego	Modernizacja, przebudowa i remonty nawierzchni dróg	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych
						Budowa obwodnicy Toszka	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych
						Budowa i remonty chodników	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych) (WIOŚ)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
					Działania administracyjno - kontrolne	Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ	-
						Prowadzenie pomiarów hałasu komunikacyjnego i przemysłowego	GIOŚ	-
						Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu dla podmiotów gospodarczych	Starosta	-
						Opracowywanie MPZP uwzględniających ochronę akustyczną terenów	GminToszek	-
					Działania informacyjno - edukacyjne	Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych z zakresu szkodliwości oraz ochrony przed hałasem	GminaToszek	Brak zainteresowania mieszkańców
Promieniowanie elektromagnetyczne	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Brak istotnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego (WIOŚ)	brak	Utrzymanie stanu bieżącego	Działania administracyjno - kontrolne	Kontrola potencjalnych źródeł promieniowania	WIOŚ	-
						Monitorowanie oraz ocena poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej w sposób zapewniający ochronę jakości wód	Ochrona wód przed zanieczyszczeniami, niewystarczające skanalizowanie obszaru gminy (Gmina Toszek)	Skanalizowanie gminy na poziomie 50 %	Minimalizacja zanieczyszczenia wód, rozbudowa istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej, wzrost skanalizowania gminy	Ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych i spływów do wód powierzchniowych	Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej gminy	Mieszkańcy Gminy, Gmina Toszek, REMONDIS Aqua Toszek	Brak środków finansowych
					Działania administracyjno-kontrolne	Kontrola jakości wody przeznaczonej do spożycia	PSSE w Gliwicach	-
						Udzielanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno - prawnych	PGW Wody Polskie	-
					Działania edukacyjno-informacyjne	Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych z zakresu oszczędzania wody oraz prawidłowego postępowania ze ściekami	Gmina Toszek, REMONDIS Aqua Toszek	Brak zainteresowania mieszkańców

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Zasoby geologiczne	Kontrola powstawania ewentualnych obszarów górniczych	Brak udokumentowania złóż kopalin	Złóża piasków podsadzkowych, kruszywa naturalne	Utrzymanie stanu bieżącego	Działania kontrolne	Monitoring powstawania nowych obszarów górniczych	Gmina Toszek, OUG w Katowicach oraz organy koncesyjne	Rozwój gospodarczy i technologiczny mogący powodować konieczność eksploatacji surowców
Zasoby glebowe	Ochrona gleb i jakości ziemi	Konieczność wykonywania nawożenia gleb (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa)	Nie	Dobra klasa jakości gleb	Działania wpływające na dobry stan jakościowy gleb	Nawożenie i wapnowanie gleb w razie potrzeby	Mieszkańcy Gminy Toszek	Złe warunki wodne wpływające na jakość gleb, brak środków finansowych, brak zainteresowania i świadomości mieszkańców

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów przyrodniczych	Stopień lesistości Gminy (Nadleśnictwo)	16,1 %	20 %	Ochrona zasobów leśnych i wzrost lesistości gminy	Zalesianie nowych terenów (z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo krajobrazowych)	Nadleśnictwo, właściciele prywatni	Brak środków finansowych
						Ochrona, pielęgnowanie i utrzymywanie obszarów leśnych w dobrym stanie	Nadleśnictwo, Gmina, właściciele prywatni	
		Utworzenie nowych form ochrony przyrody	2	5	Ochrona zasobów cennych przyrodniczo	Utworzenie nowych form ochrony przyrody	Gmina Toszek	Brak środków na utrzymanie form ochrony przyrody
Gospodarka odpadami	Poprawa systemu gospodarki odpadami	Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, odzysku i składowania (Gmina Toszek)	Poziom recyklingu w gminie 20,39 %	Wzrost poziomu recyklingu	Postępowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	Prowadzenie działań edukacyjnych oraz kontrolnych	Gmina, mieszkańcy Gminy, przedsiębiorcy	Brak zainteresowania mieszkańców

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Awaryjne przemyśle	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	Liczba poważnych awarii na terenie gminy	0	Utrzymanie na tym samym poziomie	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii	Finansowanie działalności OSP	Gmina Toszek	Brak środków finansowych
						Kontrola zakładów przemysłowych	WIOŚ	-

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem w Gminie Toszek

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2024	2025	2026	2027	RAZEM ¹		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona wód	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Toszek	Gmina Toszek	0,00	0,00	5 000 000,00	0,00	5 000 000,00	Środki własne / NFOŚiGW w Warszawie	X
2	Ochrona powietrza	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej na terenie Gminy Toszek	Gmina Toszek	0,00	0,00	3 000 000,00	0,00	3 000 000,00	Środki własne / WFOŚiGW w Katowicach	
3	Ochrona powietrza	Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w Gminie Toszek	Gmina Toszek	0,00	30 000,00	0,00	0,00	30 000,00	Środki własne / WFOŚiGW	X
4	Ochrona powietrza	Zakup czujników jakości i mierników zanieczyszczenia powietrza	Gmina Toszek	0,00	10 000,00	0,00	0,00	10 000,00	Środki własne / WFOŚiGW	X

1 Suma szacunkowych kosztów.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

5	Ochrona powietrza	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczności oraz jako środek prewencyjny	Gmina Toszek	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
6	Ochrona wód	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Toszek	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
7	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Usuwanie roślinności inwazyjnej	Gmina Toszek	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Środki własne/ WFOŚiGW	X
8	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zatrzymanie nadmiernego przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowane zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Toszek	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Środki własne	X

9	Edukacja ekologiczna	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, konferencje, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Gmina Toszek	0,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	6 000,00	Środki własne	X
10	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031”	Gmina Toszek	0,00	0,00	6 000,00	0,00	6 000,00	Środki własne	X
11	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2028-2031 z perspektywą do roku 2035”	Gmina Toszek	0,00	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW	X
12	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Usprawnienie systemu kontroli i egzekucji obowiązującego prawa w zakresie segregacji odpadów i prowadzenie kontroli palenisk domowych	Gmina Toszek	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
13	Ochrona powietrza	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Toszek - instalacje fotowoltaiczne, solarne	Gmina Toszek	0,00	3 660 000,00	3 660 000,00	3 680 000,00	11 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031**

14	Ochrona powietrza	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Toszek – instalacje pomp ciepła	Gmina Toszek	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	4 500 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
15	Ochrona powietrza	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych na terenie Gminy Toszek	Gmina Toszek	0,00	3 660 000,00	3 660 000,00	3 680 000,00	11 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
16	Ochrona powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków w Gminie Toszek, związana z wymianą źródeł ciepła	Gmina Toszek	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	3 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
17	Ochrona wód	Modernizacja oraz budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Toszek	Gmina Toszek	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	9 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
18	Ochrona wód	Modernizacja infrastruktury do celów ujęć wody oraz zakup urządzeń do uzdatniania wody	Gmina Toszek	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	4 500 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
19	Ochrona wód	Modernizacja urządzeń wodnych w Gminie Toszek – prace melioracyjne	Gmina Toszek	0,00	80 000,00	80 000,00	80 000,00	240 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

20	Gospodarka odpadami	Gospodarka odpadami – zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów	Gmina Toszek	0,00	0,00	100 000,00	100 000,00	200 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X
21	Ochrona powietrza	Budowa infrastruktury do monitoringu jakości powietrza	Gmina Toszek	0,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	450 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X
22	Ochrona powietrza	Budowa stacji ładowania samochodów elektrycznych	Gmina Toszek	0,00	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	3 000 000,00	Środki własne/WFOŚiGW/ RPO WSL	X
23	Gospodarowanie odpadami	Demontaż i/lub unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Toszek	Gmina Toszek	0,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	150 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych przez Gminę Toszek

lp	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Klimat i powietrze	Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
2		Wymiana przestarzałych źródeł grzewczych opalanych paliwami stałymi	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
3		Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
4		Modernizacja, przebudowa i remonty dróg powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
5		Budowa i remonty chodników przy drogach powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
6		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
7		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wydawania pozwoleń na emisję gazów i pyłów	Starosta, Marszałek	W ramach wydatków bieżących	Budżet województwa	X

8	Zagrożenia hałasem	Modernizacja, przebudowa i remonty dróg powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
9		Budowa i remonty chodników przy drogach powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
10		Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
11		Prowadzenie pomiarów hałasu komunikacyjnego	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
12		Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X
13	Ochrona przed PEM	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	TAURON	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet TAUORN, RPO, POLiŚ, inne	X
14		Monitorowanie oraz ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
15		Kontrola instalacji emitujących PEM	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
16	Gospodarowanie wodami	Realizacja prac konserwacyjno-utrzymaniowych wód	PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet PGW Wody Polskie	X

17	Remonty i bieżące utrzymanie urządzeń i budowli wodnych (w tym wałów przeciwpowodziowych)	PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet PGW Wody Polskie	X
18	Modernizacja i bieżące utrzymanie urządzeń melioracyjnych	Właściciele gruntów	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Środki właścicieli gruntów	X
19	Zwiększenie retencji obszaru gminy (tworzenie nowych zadrzewień i zalesień, budowa obiektów małej retencji)	Nadleśnictwo, Właściciele gruntów, PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Środki właścicieli gruntów, Nadleśnictwo, PGW Wody Polskie, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	X
20	Realizacja „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
21	Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony wód	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
22	Prowadzenie monitoringu jakości wód (powierzchniowych i podziemnych)	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
23	Udzielanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach wydatków bieżących	Budżet PGW Wody Polskie	X

24		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
25	Gospodarka wodno-ściekowa	Udzielanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach wydatków bieżących	Budżet PGW Wody Polskie	X
26		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
27		Kontrola jakości wody przeznaczonej do spożycia	PSSE w Dąbrowie Górniczej	W ramach wydatków bieżących	Budżet PSSE	X
28	Zasoby geologiczne	Rozpoznawanie i dokumentowanie złóż kopalin	Przedsiębiorca lub zainteresowany posiadaniem koncesji	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety przedsiębiorców	X
29	Gleby	Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony gleb oraz przestrzegania norm Dobrej Kultury Rolnej	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
30		Monitorowanie gleb użytkowanych rolniczo	OSChR	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety gospodarstw rolnych	X
31		Prowadzenie szkoleń przez DODR w zakresie zapobiegania degradacji gleb	DODR	W ramach wydatków bieżących	Budżet DODR	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024 -2027
z perspektywą do roku 2031

32	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Systematyczne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych	Właściciele i zarządcy budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety właścicieli nieruchomości, Budżet gminy, WFOŚiGW	X
33		Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów gospodarczych i przemysłowych	Podmioty wytwarzające i gospodarujące odpadami	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety podmiotów, RPO, NFOŚiGW, inne	X
34		Zwiększenie ilości odpadów poddawanych procesowi odzysku i recyklingu	Podmioty wytwarzające i gospodarujące odpadami	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety podmiotów, RPO, NFOŚiGW, inne	X
35		Kontrola podmiotów gosp. w zakresie właściwie prowadzonej gospodarki odpadami	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
36	Zasoby przyrodnicze	Ustanawianie nowych form ochrony przyrody	Organy wskazane w ustawie o ochronie przyrody	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety organów realizujących	X
37		Bieżąca pielęgnacja, ochrona i utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz miejsc cennych przyrodniczo	Nadleśnictwa, RDOŚ	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety Nadleśnictw, RDOŚ	X
38		Zalesianie nowych terenów	Nadleśnictwa, właściciele prywatni	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety nadleśnictw, Budżety właścicieli, ARiMR	X
39		Ochrona, pielęgnowanie i utrzymywanie obszarów leśnych w dobrym stanie	Nadleśnictwa, właściciele prywatni	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety nadleśnictw, Budżety właścicieli	X
40		Prowadzenie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X

41		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wycinki drzew	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X
42	Zagrożenia poważnymi awariami	Kontrola zakładów przemysłowych (I i II kategorii uciążliwości dla środowiska)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
43		Organizowanie szkoleń, ćwiczeń i warsztatów (dot. poważnych awarii i zarządzania kryzysowego)	KPPSP w Gliwicach	W ramach wydatków bieżących	Budżet KPPSP	X

Źródło: Opracowanie własne

6 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja wszystkich założeń POŚ nie byłaby możliwa jedynie przy finansowaniu własnym Gminy Toszek, istotne jest więc zewnętrzne wsparcie finansowe planowanych zadań inwestycyjnych. Zaproponowane programy finansowania zostały dobrane do odpowiednich zadań w ramach obszarów interwencyjnych, wskazują jedynie możliwe kierunki działań, wraz z opisem priorytetów czy celów, na które można uzyskać dofinansowanie. Dodatkowo, wskazane zostały również programy, których realizacja zależy, w głównej mierze, od wnioskodawcy, jakim mogą być na przykład osoby fizyczne czy przedsiębiorstwa. Ponadto działania gminy w zakresie edukacji ekologicznej mogą wspomóc proces i uzyskać wymierne korzyści środowiskowe.

Dostępne źródła finansowania to:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020,
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko FENiKS
- Ustawa o efektywności energetycznej tzw. „białe certyfikaty”,
- Premia termomodernizacyjna ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego,
- Program „Czyste Powietrze”.

7 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY TOSZEK

7.1 Struktura zarządzania środowiskiem

Sprawna i skuteczna realizacja planowanych zadań w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Toszek, umożliwi osiągnięcie założonych celów, określonych w ramach kilku istotnych obszarów interwencji. W związku z tym, Gmina Toszek musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi.

7.1.1 Zasoby finansowe

Aby zrealizować zadania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska należy zabezpieczyć i uzyskać środki zarówno budżetowe, jak i pozabudżetowe. Sprawny system finansowania ochrony środowiska to klucz do umożliwienia wdrożenia Programu.

Podstawowymi źródłami finansowania w tym zakresie są fundusze ekologiczne, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżet Gminy Toszek.

Realizacja inwestycji w zakresie ochrony środowiska może być wspierana za pomocą funduszy zewnętrznych pozyskiwanych w formie dotacji bezzwrotnej lub preferencyjnej pożyczki. Źródłem finansowania inwestycji z zakresu infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska, mogą być fundusze Unii Europejskiej, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska S.A. oraz Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

7.1.2 Zasoby organizacyjne

Realizacja planowanych inwestycji, oprócz zabezpieczenia odpowiedniego finansowania, wymaga również właściwej organizacji wewnętrznej. Ponadto problem ochrony środowiska na analizowanym obszarze odgrywa kluczową rolę na etapie opracowywania

dokumentów planistycznych. Cele i zadania w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska zostały ujęte w opracowanych planach i strategiach, obowiązujących na terenie Gminy Toszek.

Cele zawarte w tych dokumentach są sukcesywnie realizowane przez pracowników Urzędu Miejskiego w Toszku oraz przez przedsiębiorców i inne jednostki, w szczególności w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej Gminy Toszek. Jednostka samorządu terytorialnego dysponuje odpowiednio przygotowanym zasobem organizacyjnym, umożliwiającym skuteczną i sprawną realizację zaplanowanych zadań.

7.1.3 Zasoby infrastrukturalne

Zadania planowane do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów i celów, zostały określone z uwzględnieniem obecnych zasobów infrastrukturalnych Gminy Toszek oraz realnych możliwości ich potencjalnej rozbudowy. W związku z tym można przyjąć, że z punktu widzenia zasobów infrastrukturalnych, realizacja planowanych zadań jest możliwa.

Analizując możliwość zastosowania przedstawionych rozwiązań na podstawie uwarunkowań dotyczących istniejącej infrastruktury, organizacji i zarządzania ochroną środowiska oraz sytuacji finansowej Gminy Toszek stwierdzono, że wszystkie zaproponowane przedsięwzięcia są możliwe do zrealizowania uwzględniając następujące warunki:

- etapowość wdrażania przewidzianych do realizacji zadań,
- powołanie zespołu konsultacyjnego, którego zadaniem byłby nadzór w zakresie wdrażania, realizacji oraz monitoringu funkcjonowania programu,
- pozyskanie dodatkowych środków finansowych na realizację przewidzianych w programie zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych.

7.1.4 Podmioty, do których kierowane są obowiązki ustalone w programie

Określone w *Programie Ochrony Środowiska* cele i wytyczone działania w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Toszek wymagają wskazania podmiotów, do których adresowane są obowiązki wynikające z realizacji tych celów i działań. Są to grupy podmiotów, których zadaniem jest:

- organizacja i zarządzanie Programem,
- realizacja celów i zadań określonych w Programie,
- nadzór i monitoring realizacji Programu.

Ponadto określono również obowiązki dla podmiotów korzystających ze środowiska w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Bardzo istotną rolę w realizacji Programu odgrywają mieszkańcy Gminy Toszek. W związku z tym, również do tej grupy społeczeństwa kierowane są zadania.

7.2 Struktura zarządzania programem

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska powinno odbywać się w strukturze zadaniowo-instrumentalnej, obejmując wszystkie jednostki organizacyjne świadomie uczestniczące w jego realizacji.

Do podmiotów uczestniczących w organizacji i zarządzaniu *Programem Ochrony Środowiska* należą:

- Burmistrz Toszka,
- Rada Miejska w Toszku.

Do grupy podmiotów monitorujących przebieg realizacji i efekty *Programu* należą:

- WIOŚ, PSSE, IMGW, RZGW,
- Wojewódzki Konserwator Przyrody,
- Podmioty gospodarcze (w określonym zakresie),
- Jednostki naukowo-badawcze (na zlecenia w określonym zakresie),
- Podmioty finansujące realizację zadań.

7.3 Monitoring programu ochrony środowiska

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska, organ wykonawczy Gminy Toszek jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia na posiedzeniach Rady Miejskiej, a następnie przekazuje organowi wykonawczemu powiatu. Wskazane jest, by ewentualne korekty *Programu Ochrony Środowiska* były wprowadzane w drodze uchwały Rady Miejskiej. Pierwszy raport z wykonania przedmiotowego *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Toszek na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031* powinien zostać przygotowany za lata 2024-2025, a następny za lata 2026-2027.

W związku z powyższym, podstawowe działania mające na celu kontrolę wdrażania programu obejmują sporządzenie raportu co dwa lata, oceniającego postęp wdrażania programu ochrony środowiska, zawierającego m.in.:

- ocenę efektywności wykonania zadań,
- ocenę aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- ocenę stopnia realizacji *Programu* w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę niezbędnych modyfikacji *Programu*.

Nadzór i kontrola przebiegu realizacji i efektów wdrażania programu prowadzona będzie przez:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach,
- Urząd Miejski w Toszku.

Monitoring programu ochrony środowiska dla Gminy Toszek jest zgodny z *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Gliwickiego na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030* przyjętym uchwałą nr XLII/338/2022 Rady Powiatu Gliwickiego z dnia 22 września 2022 r. w sprawie uchwalenia *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Gliwickiego na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030*.

8. SPIS TABEL

- Tabela 1. Wykaz skrótów str. 5
- Tabela 2. Analiza SWOT w obszarze ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego str. 18
- Tabela 3. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego str. 18
- Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze zagrożenia hałasem str. 20
- Tabela 5. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem str. 20
- Tabela 6. Wykaz instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Toszek str. 21
- Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego str. 22
- Tabela 8. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetycznego str. 22
- Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowanie wodami str. 28
- Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami str. 28
- Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka wodno-ściekowa str. 31
- Tabela 12. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa str. 32
- Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru zasoby geologiczne str. 32
- Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne str. 33
- Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru gleby str. 35
- Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby str. 36
- Tabela 17. Ilość odebranych odpadów komunalnych w roku 2023 str. 38
- Tabela 18. Odpady odebrane w Gminnym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów w roku 2023 str. 39
- Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów str. 40
- Tabela 20. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów str. 41
- Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru zasoby przyrodnicze str. 45
- Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze str. 46
- Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia poważnymi awariami str. 47
- Tabela 24. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami str. 47
- Tabela 25. Prognoza stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Toszek str. 50
- Tabela 26. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji na terenie Gminy Toszek str. 66
- Tabela 27. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem w Gminie Toszek str. 72
- Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych przez Gminę Toszek str. 77

9. SPIS RYSUNKÓW

- Rysunek 1. Gmina Toszek str. 8
Rysunek 2. Gmina Toszek na tle powiatu gliwickiego str. 9
Rysunek 3. Struktura gruntów gminy Toszek str. 10
Rysunek 4. Przebieg gazociągu Tworóg – Tworzeń str. 13
Rysunek 5. Podział województwa śląskiego na strefy str. 17
Rysunek 6. Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment str. 24
Rysunek 7. Region wodny Górnej Odry str. 54
Rysunek 8. Regiony Wodne str. 55